

OSNOVNA ŠOLA SELNICA OB DRAVI

**ROJSTNE IN KRSTNE MATIČNE KNJIGE ŽUPNIJE
SELNICA OB DRAVI NA PREHODU IZ 19. V 20. STOLETJE**

RAZISKOVALNA NALOGA

ETNOLOGIJA

Mentorica:

Emica ŠKRINJAR

Avtorica:

Mojca MORI, 9. b

Selnica ob Dravi, april 2021

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici Emici Škrinjar, predmetni učiteljici zgodovine in geografije, ki me je potrpežljivo, zvesto in strokovno vodila skozi raziskovanje. Vesela sem, da sem imela možnost raziskovati in si pridobiti bogate izkušnje. Hvala mojemu dedku Janku Jesenku, za izčrpne zgodovinske podatke, gospe Mileni Miklavčič za opravljen intervju in vsem, ki so pripomogli k raziskovanju zgodovine mojega kraja in nasploh pri moji raziskovalni nalogi.

Zahvaljujem se tudi učiteljici Barbari Volmajer, profesorici slovenščine, za lektoriranje naloge.

Posebna zahvala gre tudi moji družini, ki mi je stala ob strani in me spodbujala.

POVZETEK

Raziskovalno delo sem pričela z radovednim zanosom, da raziščem utrinek zgodovine svojega domačega kraja na podlagi rojstnih in krstnih matičnih knjig župnije Selnica ob Dravi. Ker sem ugotovila, da strokovne literature o navedeni tematiki ni veliko, sem se po nasvetu mentorice odločila, da tematiko raziskujem na podlagi arhivskega gradiva.

Za časovni okvir naloge sem določila desetletno obdobje, in sicer sem raziskala obdobje 1899–1908.

Moje raziskovalno delo se je pričelo z izpisovanjem podatkov iz rojstnih in krstnih matičnih knjig župnije Selnica ob Dravi, ki so dostopne na spletu, kjer so ohranjene kot originali. Ker sem se zaradi Covida 19 šolala na daljavo in sem imela več časa, mi je raziskovanje po spletu oziroma po rojstnih in krstnih matičnih knjigah postalo vsakodnevna rutina.

Z raziskovanjem ogromne količine podatkov iz rojstnih in krstnih matičnih knjig sem spoznala nekatere ključne družbene, socialne in kulturne značilnosti domačega kraja: število rojstev po posameznih mesecih, število mrtvorojenih otrok, število nezakonskih otrok, umrljivost otrok do prvega leta starosti, natančna analiza podeljenih krstnih ženskih in moških imen, čas, kdaj so krstili otroke, pomoč ženskam pri porodih.

Po končanem delu s sintezo in analizo podatkov iz rojstnih in krstnih matičnih knjig in z dejanskimi rezultati hipotez so se mi odpirala še nova vprašanja, ki sem jih na podlagi kvalitativnih metod realizirala.

Tako sem kvantitativno metodo raziskovanja podkrepila še s kvalitativno metodo. Določene informacije sem pridobila še z razgovori z domačini, pridobivanjem starih fotografij in z intervjujem.

Raziskala sem še »velike« družine in poklice očetov. Po pripovedovanju nekaterih ljudi in na podlagi starih fotografij sem opisala nekatera hišna imena, kje so se šolali otroci v obravnavanem obdobju, in učitelje, ki so poučevali na šoli in še druge zanimivosti domačega kraja v obravnavanem obdobju.

Ključne besede: matične knjige, rojstne in krstne knjige, župnija Selnica ob Dravi, prebivalstvo, 1899–1908, rojstva, nezakonski otroci, krst, pomoč pri porodu, imena novorojencev.

Slika 1: Selnica ob Dravi leta 1901

(Vir: <https://gams.uni-graz.at/o:polos.2488>, pridobljeno, 21. 3. 2021)

KAZALO VSEBINE

1 UVOD	7
2 TEORETIČNI DEL.....	9
2.1 ŽUPNIJA SELNICA OB DRAVI.....	9
2.2 MATIČNE KNJIGE	12
2.3 ROJSTNE IN KRSTNE MATIČNE KNJIGE ŽUPNIJE SELNICA OB DRAVI	13
2.4 POMEN KRSTA	15
2.5 DEJAVNIKI IN OBIČAJI, KI SO VPLIVALI NA IZBOR IMENA.....	17
3 EMPIRIČNI DEL.....	18
3.1 RAZISKOVALNE HIPOTEZE	18
3.2 METODOLOGIJA DELA	18
3.3 RAZPRAVA.....	20
3.3.1 ŠTEVILO ROJSTEV JE BILO NAJVEČJE V POLETNIH MESECIH	20
3.3.2 NAJPOGOSTEJŠA ŽENSKA IN MOŠKA KRSTNA IMENA.....	25
3.3.3 IMENA NEZAKONSKIH OTROK.....	33
3.3.4 KRST OTROKA.....	40
3.3.5 KAKO SO ROJEVALE ŽENSKE	46
3.3.6 KAJ NAM ŠE POVEDO ROJSTNE IN KRSTNE MATIČNE KNJIGE.....	47
3.3.6.1 VELIKE DRUŽINE.....	48
3.3.6.2 VELIK DELEŽ KMEČKEGA PREBIVALSTVA	49
3.3.6.3 HIŠNA IMENA	51
3.3.6.4 ŠOLA V TEM ČASU	58
3.3.6.5 V SELNICI ROJEN GLEDALIŠKI IGRALEC.....	59
3.3.6.6 ROJSTVO DVOJČKOV IN TROJČKOV	60
3.3.6.7 GASILSKO DRUŠTVO.....	60
4 ZAKLJUČEK.....	62
5 VIRI IN LITERATURA	65

KAZALO SLIK

Slika 1: Selnica ob Dravi leta 1901	3
Slika 2: Selnica ob Dravi, leta 1899	8
Slika 3: Obseg županije Selnica med leti 1859-1918.....	9
Slika 4: Župnijska cerkev sv. Marjete Antiohijske, Selnica.....	11
Slika 5: Cerkev sv. Janeza Krstnika, Selnica	11
Slika 6: Vidna kapela Marijinega obiskanja Viltuš.....	12
Slika 7: Rojstna in krstna knjiga župnije Selnica ob Dravi 1888–1908.....	14
Slika 8: Rojstna in krstna knjiga župnije Selnica ob Dravi 1888–1908: prva stran in platnice.	15
Slika 9: Primer vpisa matere nezakonskega otroka, str.238.....	38
Slika 10: Zapis priznanja očetovstva.....	39
Slika 11: Oblačilo za krst staro okoli 80 let	44
Slika 12: Krstni prtiček, s katerim so prekrili otroka, star okoli 100 let	45
Slika 13: Oblačilo za krst staro okoli 100 let	45
Slika 14: Kovačija Karla Hirša v Selnici ob Dravi, leta 1905.....	52
Slika 15: Hirševo - danes 2021	52
Slika 16: Poročna slika Dragodina Hirša in Ivane (roj. Živko).....	53
Slika 17: Hiša Doppler Antona - Mesarija iz leta 1908, Selnica ob Dravi.....	54
Slika 18: Dopplerjevo - danes	54
Slika 19: Trgovina Ferdinanda Jagricha v Selnici ob Dravi iz leta 1901.....	55
Slika 20: Jagričevo - danes	55
Slika 21: Pintarjeva hiša, leto 1928.....	56
Slika 22: Pintarjeva hiša – danes.....	56
Slika 23: Selnica ob Dravi okoli leta 1920.....	57
Slika 24: Žunkotovo - danes.....	57
Slika 25: Štirirazredna mešana ljudska šola iz leta 1901	58
Slika 26: Nekoč šola - danes občinska zgradba	58
Slika 27: Zaznamek rojstva: Franjo Tovornik: rojen v Selnici ob Dravi, kasneje igralec v mariborskem gledališču.....	59
Slika 28: Poročna slika Martina in Marije Tovornik.....	59
Slika 29: Prvi gasilski dom v Selnici	61

KAZALO TABEL

Tabela 1: Število rojenih po letih v obdobju od 1899 do 1908	20
Tabela 2: Število mrtvorojenih otrok v obdobju od 1899 in 1908	21
Tabela 3: Število rojenih po mesecih za vsako leto v obdobju od 1899 do 1908	22
Tabela 4: Število in delež rojenih po mesecih v obdobju od 1899 do 1908.....	22
Tabela 5: Število in delež rojenih v zimskih, pomladnih, poletnih in jesenskih mesecih v obdobju od 1899 do 1908.....	23
Tabela 6: Število rojenih po spolu v obdobju od 1899 do 1908	26
Tabela 7: Število krščenih po spolu v obdobju od 1899 do 1908	27
Tabela 8: Izbrana ženska krstna imena v obdobju od 1899 do 1908	28
Tabela 9: Izbrana moška krstna imena v obdobju od 1899 do 1908.....	30
Tabela 10: Število nezakonskih otrok po letih v obdobju od 1899 do 1908.....	34
Tabela 11: Krstna imena nezakonskih otrok po letih v obdobju od 1899 do 1908.....	35
Tabela 12: Moška in ženska krstna imena nezakonskih otrok v obdobju od 1899 do 1908....	36
Tabela 13: Stan nezakonskih mater v obdobju od 1899 do 1908.....	38
Tabela 14: Število mrtvorojenih otrok in število otrok, ki so umrli v prvem letu starosti v obdobju od 1899 do 1908.....	41
Tabela 15: Čas krsta otrok v obdobju od 1899 do 1908.....	42
Tabela 16: Pomoč Treze Holcman pri porodih v obdobju od 1899 do 1908.....	46
Tabela 17: Poklici očetov rojenih otrok v obdobju od 1899 do 1908	50

KAZALO GRAFIKONOV

Grafikon 1: Število rojenih po letih v obdobju od 1899 do 1908	21
Grafikon 2: Število rojenih po mesecih v obdobju od 1899 do 1908	23
Grafikon 3: Delež rojenih po jesenskih, poletnih, pomladnih in zimskih mesecih v obdobju od 1899 do 1908.....	23
Grafikon 4: Število rojenih po spolu v obdobju od 1899 do 1908.....	26
Grafikon 5: Število krščenih po spolu v obdobju od 1899 do 1908.....	27
Grafikon 6: Izbrana ženska krstna imena v obdobju od 1899 do 1908.....	28
Grafikon 7: Izbrana moška krstna imena v obdobju od 1899 do 1908	30
Grafikon 8: Delež nezakonskih otrok v obdobju od 1899 do 1908	34
Grafikon 9: Moška krstna imena nezakonskih otrok v obdobju od 1899 do 1908	37
Grafikon 10: Ženska krstna imena nezakonskih otrok v obdobju od 1899 do 1908.....	37
Grafikon 11: Delež mrtvorojenih otrok pri rojstvu od prvega leta starosti v obdobju od 1899 do 1908.....	41
Grafikon 12: Čas krsta otrok v obdobju od 1899 do 1908	42
Grafikon 13: Poklici očetov rojenih otrok v obdobju od 1899 do 1908	50

1 UVOD

Od nekdaj sem rada raziskovala različne stvari. Zanima me vse, kar je okoli mene. V času šolanja na daljavo mi je za raziskovanje ostajalo veliko časa. Med brskanjem po spletu sem odkrila, da so na spletni strani za določeno obdobje objavljene matične knjige naše župnije Selnica ob Dravi. Predvsem so me zanimale rojstne in krstne matične knjige.

Po pregledovanju rojstnih in krstnih matičnih knjig, ki so me povsem navdušile, sem se odločila za raziskovanje.

Izpisane podatke želim v moji raziskovalni nalogi urediti v tabele in jih prikazati z grafikoni. Z analizo teh podatkov želim preveriti pravilnost posameznih hipotez, ki sem si jih postavila. Vse se nanašajo na prebivalstvo v župniji Selnica ob Dravi v desetletnem izbranem obdobju 1899–1908.

Namen moje raziskovalne naloge je ugotoviti, v katerem delu leta se je rodilo največ otrok, katera imena so dajali otrokom pri krstu, koliko je bilo nezakonskih otrok, kakšna imena so prejeli ob krstu nezakonski otroci, koliko otrok je umrlo že pri rojstvu oz. v prvem letu življenja, kdo je ženam pomagal pri porodu in kdaj so otroke krstili.

Na podlagi natančne analize rojstnih in krstnih knjig želim raziskati družbeno, kulturno in socialno podobo župnije v obravnavanem obdobju. Predvsem me zanimajo »velike« družine, poklici očetov in po pripovedovanju nekaterih ljudi in na podlagi starih fotografij želim popisati nekatera hišna imena, ki se uporabljajo še danes, predstaviti, kje so se šolali otroci v obravnavanem obdobju in ugotoviti še, kako so živeli ljudje mojega kraja v obravnavanem obdobju.

1. 1 Cilji raziskovalne naloge

Pri raziskovanju sem si zadala naslednje cilje:

- ugotoviti v katerem delu leta se je rodilo največ otrok,
- poiskati kakšna imena so prejeli otroci pri krstu,
- raziskati, če so nezakonske otroke poimenovali drugače kot zakonske,
- najti podatek, kdaj so nesli otroke h krstu,
- ugotoviti, kakšen je bil delež mrtvorojenih otrok ob rojstvu in v prvem letu življenja,
- spoznati, kdo je pomagal ženam pri porodih.

Postavila sem naslednje hipoteze:

H1: Število rojstev je bilo največje v poletnih mesecih.

H2: Med ženskimi krstnimi imeni je prevladovalo ime Marija, med moškimi imeni Janez.

H3: Otroke, ki niso bili zakonski, so tudi poimenovali drugače kot zakonske.

H4: Starši so otroke krstili takoj po rojstvu, saj so se zaradi velike smrtnosti otrok bali, da bi otrok umrl nekrščen.

H5: Ženske so rojevale kar na domu in niso bile deležne strokovne zdravniške pomoči.

Slika 2: Selnica ob Dravi, leta 1899

(Vir: <https://gams.uni-graz.at/o:polos.2489>, pridobljeno, 22. 2. 2021)

2 TEORETIČNI DEL

2.1 ŽUPNIJA SELNICA OB DRAVI

Župnija Selnica ob Dravi je prišla pod lavantinsko škofijo (danes mariborsko nadškofijo) leta 1859. V tem času je deloval škof Anton Martin Slomšek (1800–1862), ki mu je končno uspelo škofijski sedež iz Št. Andraža prenesti v Maribor. Pred tem je župnija Selnica ob Dravi skoraj 70 let spadala pod graško škofijo, še prej pa dolga stoletja pod salzburško škofijo.

V obravnavanem obdobju so k župniji pripadale naslednje vasi:

- Zgornji in Spodnji Slemen,
- Zgornji in Spodnji Boč,
- Janževa gora,
- Zgornja in Spodnja Selnica,
- Črešnjevec,
- Bistrica in
- Obrežje.

Slika 3: Obseg županije Selnica med leti 1859-1918

(Vir: Selnica ob Dravi: zbornik ob 900-letnici kraja, 2021)

Župnija je imela v obravnavanem obdobju dve cerkvi: župnijsko sv. Marjete Antiohijske, mučenke, ki goduje 20. julija in podružnično cerkev sv. Janeza Krstnika na Janževem vrhu, ki goduje 24. junija.

Obema cerkvama se je pridružila okoli leta 1750 kapela Marijinega obiskanja v Viltušu, ki jo je zgradil grof Anton Rabatta, lastnik gradu. Kapela je dobila leta 1755 pravico javnosti.

V obravnavanem obdobju je bil v Selnici ob Dravi župnik Gregor Hrastelj, slovesno umeščen (inštaliran) 27. avgusta 1893. Rodil se je 6. marca 1850 v Podgorju pri Slovenj Gradcu. V duhovnika je bil posvečen leta 1875. V Selnici ob Dravi je služboval okoli 18 let, in sicer 1893–1912. Umril je 2. januarja 1912.

Za časa župnika Hrastelja in za obravnavano obdobje so službovali v župniji Selnica ob Dravi naslednji kaplani:

- Jakob Fink (1898–1899) je kaznilniški kurat (duhovnik, ki službuje v kaki ustanovi, zavodu), in pomočnik v Selnici od Dravi. Bi je doma iz Žič. Umril je leta 1917 v Mariboru.

- Avguštin Stegenšek je v Selnici ob Dravi služboval kot kaplan 2 meseca v letu 1899. Nato je odšel na študij v Rim.

- Jakob Palir je služboval v Selnici od Dravi od leta 1899 do leta 1903. Doma je bil iz Zibike (1866). Umril je kot župnik na Žusmu leta 1957, in sicer v starosti 91 let. V Selnici je začel izdajati Glasnik najsvetejših src.

- Ivan Lorbek je služboval v Selnici ob Dravi od leta 1903 do leta 1904. Rojen je bil leta 1870 v Sv. Lenartu v Slovenskih goricah. Umril je leta 1943 v Olimju.

- Martin Lenart je služboval od leta 1904 do leta 1906. Doma je bil iz Sv. Lovrenca na Dravskem polju. Umril je leta 1907 v Gradcu, star komaj 32 let.

- Simon Šimonc je služboval od leta 1906 do leta 1908. Doma je bil iz Ljubnega, rojen leta 1879. Umril je 1952.¹

¹ Selnica ob Dravi: zbornik ob 900-letnici kraja. Selnica ob Dravi. Krajevna skupnost, 1993, str.15.

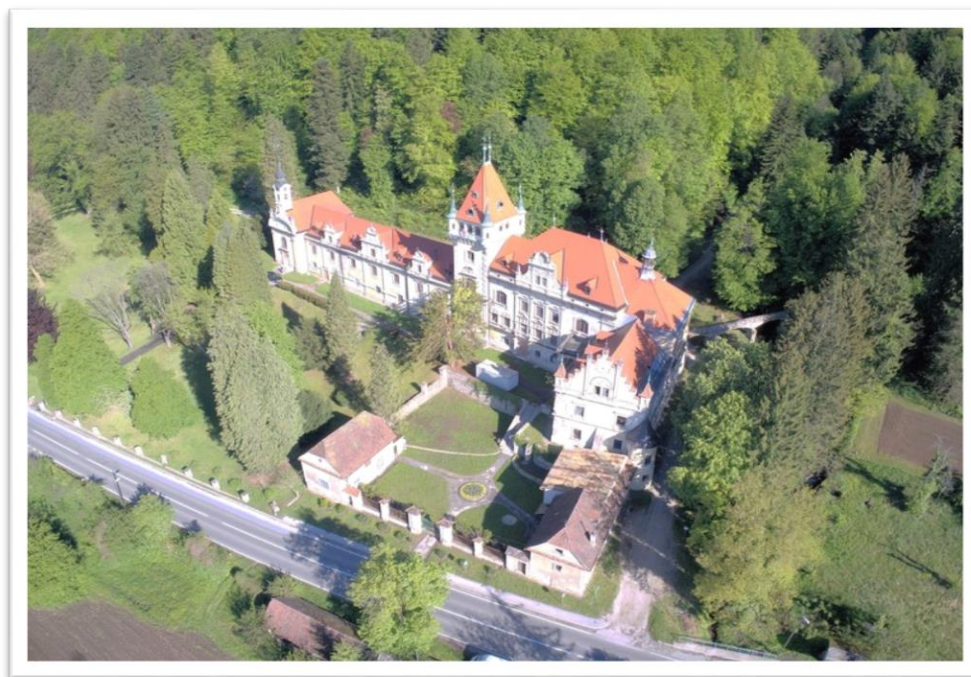
Slika 4: Župnijska cerkev sv. Marjete Antiohijske, Selnica

(Vir: <http://www.zupnija-selnica.si/sl/zgodovina/>, pridobljeno, 12. 3. 2021)

Slika 5: Cerkev sv. Janeza Krstnika, Selnica

(Vir: <https://www.selnica.si/galerija/selnica-ob-dravi>, pridobljeno, 22. 1. 2021)

Slika 6: Vidna kapela Marijinega obiskanja Viltuš

(Vir: https://www.napovednik.com/dogodek480215_predstavitev_knjige_grad_viltus, pridobljeno, 22. 1. 2021)

2. 2 MATIČNE KNJIGE

Matične knjige so se pojavile s krščanstvom. Imena krščencev in njihovih botrov so vnašali v cerkvene tabele. Cesar Justinijan I. je že v 6. stoletju predpisal, da ob porokah sestavijo listine in jih shranijo v cerkvenih arhivih. Tudi v srednjem veku najdemo primere cerkvenih matic, o katerih govorijo škofijske sinode v 15. stoletju.

Reformacijsko gibanje je pomen matic še poudarilo, saj so z njimi nadzorovali prejem zakramentov.

Prelomnico v pisanju matičnih knjig predstavlja Tridentinski cerkveni zbor iz sredine 16. stoletja, ki je uvedel obvezno vodenje rojstnih in poročnih matičnih knjig, podrobnosti o vodenju matic pa je prepustil posameznim pokrajinskim in škofijskim sinodam. Obvezno vodenje mrliške matične knjige je predpisal šele leta 1614 rimski obrednik, ki je določil tudi natančen vzorec za pisanje vseh treh vrst matičnih knjig. Kljub temu pa je bilo vodenje matičnih knjig v posameznih škofijah različno.

S krepitvijo centralistične državne politike in z novim vojaškim sistemom je začela država pritegovati matične knjige v delokrog državne zakonodaje. V drugi polovici 18. stoletja sta cesarica Marija Terezija in cesar Jožef II. posegla s svojimi reformami tudi na cerkveno področje.

Razsvetljena vladarja sta uvidela pomen vodenja matičnih knjig za organiziranost države. Cesar Jožef II. je s patentom 20. februarja 1784 predpisal vodenje matičnih knjig. Ker ni bilo državnih uradnikov, je cerkvenim matičnim knjigam priznal tudi javno in državno veljavo. Vodenje matičnih knjig je zaupal katoliškemu duhovniku in židovskemu rabinom, kasneje pa tudi evangeličanskemu duhovniku.

Cerkvenim uslužbencem je bilo ukazano, da morajo v primeru požara najprej rešiti matične knjige. Da bi preprečili izgubo matičnih knjig, so v 19. stoletju poleg originalov začeli voditi tudi dvojnike. Dvojniki so zapisani v obliki vsakoletnih zvezkov, ki imajo na koncu tudi indeks. V 20. stoletju so matične knjige, ki so jih vodili le duhovniki, postale cerkveni dokument, državna uprava pa je ustanovila lastne matične urade.

Pri pisanju matičnih knjig sta se uporabljala dva načina. Z rimskim obrednikom iz leta 1614 je bil predpisan narativni ali pripovedni način, kar je pomenilo prosti zapis, ki je kljub temu moral vsebovati vse nujne elemente za ugotavljanje podatkov. Obrazec, predpisan leta 1770, je zahteval tabelarično obliko vpisa. Patent iz leta 1784 pa je z vzorci obrazcev pisanje še bolj poenotil. V začetku so pri vpisih v matične knjige uporabljali latinščino kot uradni jezik Cerkve. Po letu 1784 je latinščino zamenjala nemščina. V drugi polovici 19. stoletja so začeli uporabljati tudi slovenščino, vendar so se kraji pri tem precej razlikovali. Predpisan je bil lahko tudi drugi jezik, kar je bilo odvisno od državne oblasti, ki je imela nadzor nad posameznimi deli slovenskega narodnostnega območja.²

2.3 ROJSTNE IN KRSTNE MATIČNE KNJIGE ŽUPNIJE SELNICA OB DRAVI

Rojstne in krstne matične knjige župnije Selnica ob Dravi hrani Nadškofijski arhiv Maribor. Pregled matičnih knjig je brezplačno dostopen od leta 2020 preko spletne strani Matricula-Online, ki je zadnja leta prvovrstni spletni vir za rodoslovne in podobne raziskave v srednji Evropi. Od tedaj naprej lahko domači in tuji rodoslovci poiščejo svoje prednike in izsledijo družinske korenine iz udobja svojega doma kar preko spleta.

Za župnijo Selnica ob Dravi so na spletni strani Matricula-Online objavljene rojstne in krste matične knjige za obdobje 1755–1908. Osnovne rubrike v rojstnih in krstnih matičnih knjigah so napisane v nemškem in slovenskem jeziku. V knjige so vpisovali duhovniki oz. kaplani.

V rojstnih in krstnih knjigah so vodili:

² Umek, E. (1972). Vodnik po matičnih knjigah za območje SR Slovenije, letnik 1., Ljubljana: Skupnost arhivov Slovenije. str. 17–20.

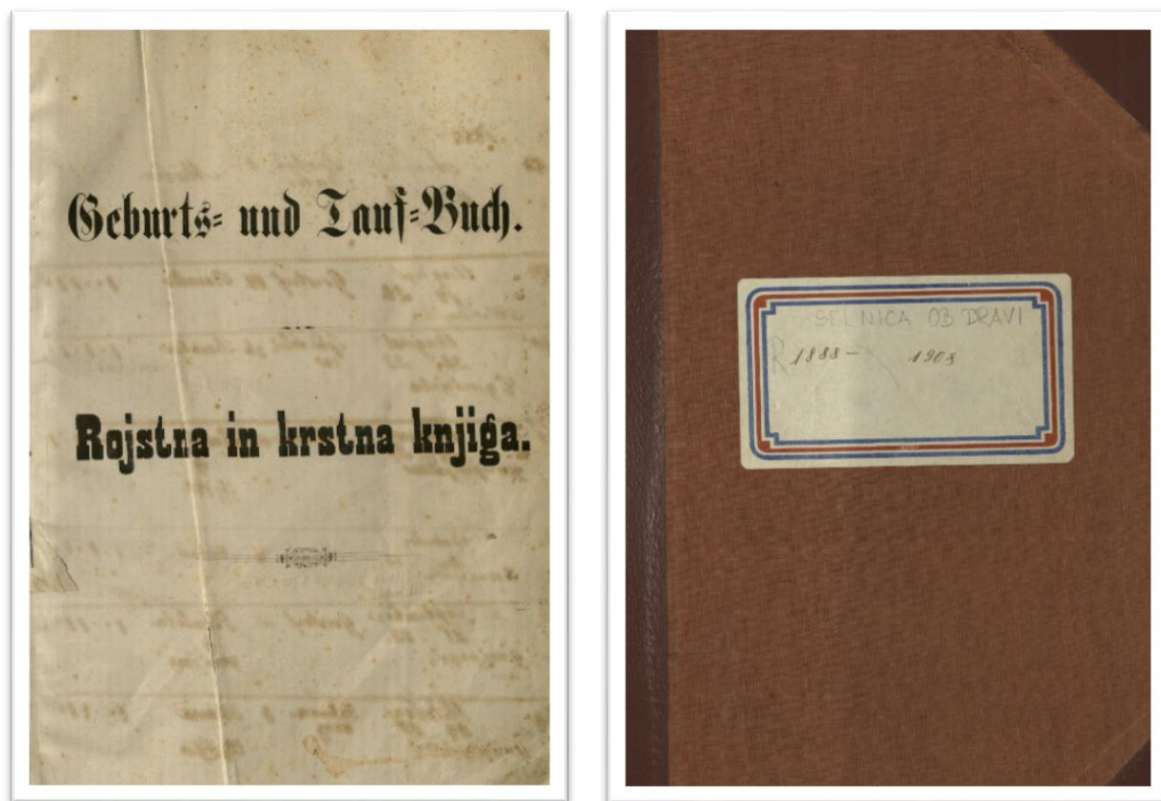
- tekoče število,
- leto, mesec in dan rojstva,
- datum krsta,
- rojstni kraj in hišno številko,
- ime krščenca,
- veroizpoved, spol in zakonski ali nezakonski otrok,
- ime, priimek in stan očeta,
- ime, priimek in dekliški priimek matere,
- ime, stan in bivališče botrov,
- duhovnika, ki je krstil,
- babico in njeno usposobljenost.³

The image shows two pages from a historical birth and baptism register. The left page is titled "Geburts- und Tauf-Buch" and the right page is "Rojstna in krstna knjiga". Both pages contain handwritten entries in a structured table format. The columns include date, names of parents and child, and other details. The handwriting is in a cursive script typical of the late 19th and early 20th centuries.

Slika 7: Rojstna in krstna knjiga župnije Selnica ob Dravi 1888–1908

(Vir: <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/selnica-ob-dravi/02430/?pg=194>, pridobljeno, 22. 1. 2021)

³ ŠAM, Krstna knjiga župnije Selnica ob Dravi, 1889–1908.

Slika 8: Rojstna in krstna knjiga župnije Selnica ob Dravi 1888–1908: prva stran in platnice.

(Vir: <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/selnica-ob-dravi/02430/?pg=305>, pridobljeno, 4. 3. 2021)

2. 4 POMEN KRSTA

Ker je bila nekoč umrljivost otrok zelo pogosta, so se ljudje bali, da bi otrok umrl nekrščen, zato je bil krst pomemben del obreda ob rojstvu. Zgodil se je kmalu po rojstvu. Otroku so oblekli krstno oblačilo iz bele tkanine, pokrili pa so ga s čipkastim prtom. Deklice so imele rožnate prtičke, dečki pa modre. Vse do 2. svetovne vojne sta otroka h krstu nesla boter in botra, starši pa mu niso smeli prisostvovati. Porodnica je nekoč morala ostajati v domačem okolju še 40 dni po porodu, saj bi v nasprotnem primeru lahko zbolela – za vse življenje. Otrok je bil med krstom v celoti pokrit, videl se je samo obrazek. Če je med krstom jokal, je to pomenilo, da bo zdrav, vesel in da bo dolgo živel. Navade so se razlikovale od kraja do kraja. Tako so na Gorenjskem vse do danes ohranili običaj, da pred krstom spečejo pogačo pletenico ali kruh, ki ga na poti do cerkve podarijo prvemu, ki ga srečajo. Verjeli so, da zaradi tega otrok nikoli v življenju ne bo nesrečen in lačen. Tukaj pa naletimo na prvo bistveno spremembo med rojstvom nekoč in danes. Nekoč so otroka krstili prvi ali drugi dan po rojstvu, danes pa ga krstimo šele po nekaj

mesecih. Vse do 20. stoletja so imeli pri krstu najpomembnejšo vlogo botri, danes pa so to vlogo prevzeli otrokovi starši. Krst je tako postal bolj družinski in predvsem družabni dogodek.

Kako so otroku izbrali ime ...

Krst je hkrati pomenil tudi obred, pri katerem je otrok uradno dobil svoje ime. Kadar je šlo za prvega sina, je otrok dobil ime po svojem očetu, prva hči pa je ime dobila po materi. Naslednjim otrokom so dodelili imena svetnikov, ki so godovali na dan njihovega rojstva. Ime sta lahko izbrala tudi krstna botra. Tudi nezakonski otroci so dobili ime po svetnikih, nekaterim izmed njih pa je ime izbral kar župnik. Tudi tukaj naletimo na spremembo. Otroci dandanes zelo redko prejmejo svoje ime po starših. Klasična slovenska imena izginjajo, vse bolj pa izbiramo kratka tuja imena.

Navade, ki jih danes praktično ne poznamo več ...

- Nekoč so novorojenčka dvignili pod strop in ga potrepjali po ritki, saj naj bi mu to prineslo moč in pogum. Otroku je tako postal neustrašen korenjak.
- Pleničke se ponoči niso smele sušiti izven hiše, saj naj bi to otroku prinašalo nesrečo.
- Ko je padel mrak, se otroka ni smelo nesti iz hiše, saj bi ga lahko vzel zli duh Mrak.
- Botrinja je bila krstna gostija, ki so jo priredili takoj ali nekaj dni po krstu. Šlo je za dogodek, ki so se ga udeležili vsi vaščani. Danes se slavlja po krstu udeležuje ožji krog družine.⁴

⁴ GABROVEC, A. (2018). Slovenske ljudske navade ob rojstvu. Slovenec.

2. 5 DEJAVNIKI IN OBIČAJI, KI SO VPLIVALI NA IZBOR IMENA

V preteklosti so na izbiro imena vplivali različni dejavniki. Eden izmed teh je bil dejavnik tradicije. Naši predniki so imeli navado, da je prvi otrok dobil ime po očetu, drugi po starem očetu oziroma dedku, tretji otrok pa je ime po navadi podedoval po krstnem botru. Če je bil otrok ženskega spola, je deklica ime pogosto dobila po mami, babici ali teti. Nekatere raziskave so pokazale zanimivo stališče, ki razlaga, da bo otrok, če dobi ime po staršu, skozi celo življenje deloval pod njegovim pritiskom, ker bo prepričan, da mora uresničiti vse zahteve in želje svojih staršev.

Pomemben vpliv na izbor imena v preteklosti je imela krščanska vera. Starši so novorojencem izbirali krščanska oziroma svetniška imena. Ime so izbrali po določenem seznamu svetnic in svetnikov, glede na njihovo mesto v koledarju. Velikokrat so starši z izbiro otrokovega imena določali njegovo usodo in s tem izrazili dobre želje in upanje. Menili so, da se bo ime ujemale z lastnostmi njegovega nosilca. Imena so pogosto izbirali tudi po znanih državnikih, politikih, pesnikih, pisateljih, njihovih delih ipd.

Na izbor imena v preteklosti pa je zagotovo vplival prav njihov pomen. Ljudje so si imena razlagali na različne načine. Eno izmed njih je na primer ime Vladimir, ki so si ga razlagali kot »tisti, ki se brani ali bori za mir«. Podobno je tudi ime Vladislav, ki so ga ljudje povezovali z besedama vladati in slav, tj. biti slaven. Staršem je bilo pogosto pomembno tudi, da bo otrokovo ime zveneče daleč naokoli. Temu pravimo dejavnik blagoglasnosti. Na drugi strani pa so temu prav nasprotni ljudje, ki so se zavestno izogibali modnim in vpadljivim imenom ter so svojega otroka poimenovali z že dolgo znanim imenom.⁵

⁵ Usar, P. Pušnik, N. Ozvald, U. (1994). Kaj vpliva na izbiro imen v našem kraju. Lovrenc na Pohorju. str. 7–10.

3 EMPIRIČNI DEL

3. 1. RAZISKOVALNE HIPOTEZE

Pred začetkom raziskovalnega dela sem si postavila 5 hipotez, ki sem jih želela preveriti z analizo podatkov iz rojstnih in krstnih matičnih knjig župnije Selnica ob Dravi.

1. Število rojstev je bilo največje v poletnih mesecih.
2. Med ženskimi krstnimi imeni je prevladovalo ime Marija, med moškimi imeni Janez.
3. Otroke, ki niso bili zakonski, so tudi poimenovali drugače kot zakonske.
4. Starši so otroke krstili takoj po rojstvu, saj so se zaradi velike smrtnosti otrok bali, da bi otrok umrl nekrščen.
5. Ženske so rojevale kar na domu in niso bile deležne strokovne zdravniške pomoči.

3. 2. METODOLOGIJA DELA

Za svoje raziskovanje sem se najprej informirala v knjižnici o literaturi, ki bi mi lahko pomagala pri raziskovanju zgodovine obravnavanega obdobja župnije Selnica ob Dravi. Ugotovila sem, da je literature o zgodovini Selnice ob Dravi o obravnavanem obdobju zelo malo. Zato sem se odločila, da z raziskovanjem rojstnih in krstnih matičnih knjig župnije Selnica ob Dravi prikazem nekatere značilnosti prebivalstva župnije Selnica ob Dravi. Določila sem si časovni okvir, in sicer desetletno obdobje med letoma 1899 in 1908.

Najprej sem skozi literaturo spoznala zgodovinski pomen matičnih knjig in njihovo vsebino (od kdaj se pišejo, katere vrste matičnih knjig obstajajo, katere podatke najdemo v njih, kdo je vpisoval podatke).

Poiskala sem literaturo, ki obravnava vsebino matičnih knjig, da sem ugotovila, kaj konkretno bi lahko s pomočjo pridobljenih podatkov raziskovala. Poiskala sem še literaturo o pomenu krsta ter o morebitnih dejavnikih in običajih, ki so vplivali na izbor imena v preteklosti. S tem sem zaključila uvodni oz. teoretični del in se posvetila »pravemu raziskovanju«.

Najprej sem postavila hipoteze, ki se nanašajo na podatke iz rojstnih in krstnih matičnih knjig. V razpravi sem posamezne hipoteze analizirala s pomočjo urejenih statističnih podatkov in dokazala njihovo pravilnost oz. nepravilnost. Pri analizi podatkov sem imela nekaj težav zaradi pisave, na katero sem se kasneje kar hitro navadila.

Izpisane podatke sem si izpisovala in jih s pomočjo računalnika vnesle v tabele in jih uredila. Urejene podatke sem zaradi večje nazornosti prikazala tudi z grafikoni. S pomočjo analize zbranih podatkov sem potrdila ali ovrgle hipoteze.

Ugotavljala sem tudi vzroke, zakaj so nekatere moje hipoteze bile napačne. Izpisala in analizirala sem veliko podatkov, ki jih nisem potrebovala za preverjanje naših hipotez. Odločila sem se, da s temi podatki še podkrepim analizo hipotez.

Uporabila sem naslednje raziskovalne metode: študij virov, metoda sinteze, metoda analize, primerjalna metoda, opisna metoda, razgovor, intervju, terensko delo, fotografiranje. Raziskovalna metoda, ki sem jo uporabila pri praktičnem delu raziskovalne naloge, je bila analiza pisnih virov (dokumentov) z nadgradnjo oz. uporabo ostalih metod.

Moje raziskovanje sem torej strnila v zgodovinsko etnološki in demografski obravnavi oz. raziskovalni nalogi za obdobje od 1899 do 1908 na podlagi kvantitativnih in kvalitativnih metod. Tako sem dobila pogled na celoten način življenja prebivalcev župnije Selnica ob Dravi v obravnavanem obdobju. S kvalitativno metodo (intervju, pogovori z ljudmi, delo na terenu) sem podkrepila kvantitativno metodo (s številkami oz. statističnimi rezultati). V moji raziskovalni nalogi se metodi dopolnjujeta. S kvantitativno metodo sem prišla do pomembnih števil, ki so mi koristile pri preučevanju nekaterih spoznanj vezanih na raziskovalno nalogo.

3. 3 RAZPRAVA

Za vsako hipotezo sem analizirala izpisane in urejene podatke, s pomočjo katerih sem lahko preverjala postavljeno hipotezo. Te podatke sem prikazala tudi z grafikoni.

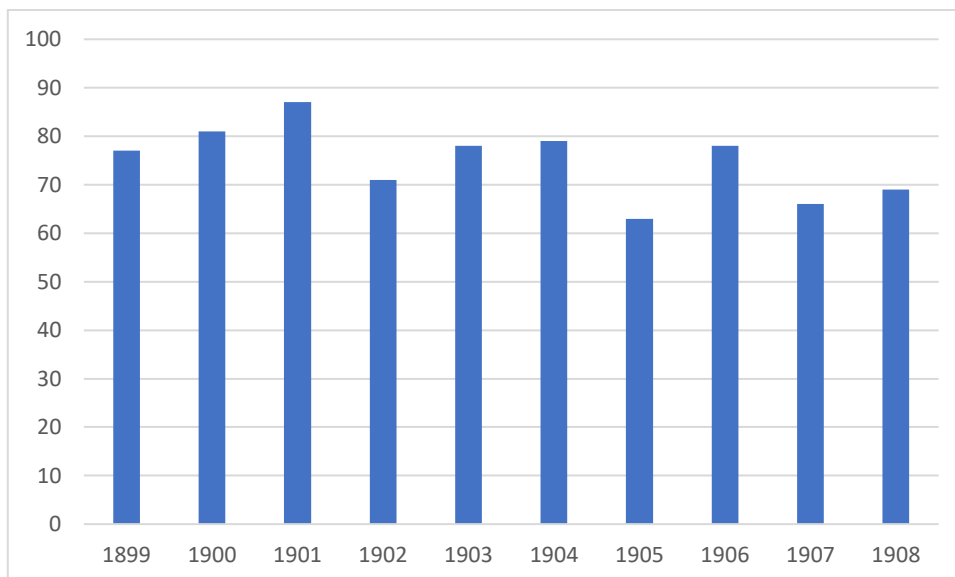
3. 3. 1 ŠTEVILO ROJSTEV JE BILO NAJVEČJE V POLETNIH MESECIH (junij, julij, avgust)

Za analizo te hipoteze sem zbrala in uredila podatke iz rojstne in krstne matične knjige župnije Selnica ob Dravi za obravnavano obdobje. Najprej sem predstavila še nekaj drugih podatkov o rojstvih, ki se sicer ne nanašajo neposredno na našo hipotezo.

V letih med 1899 in 1908 je bilo skupaj rojenih 749 otrok, kar znaša povprečno 75 otrok letno. Med posameznimi leti so bile kar precejšnje razlike. Iz tabele 1 je razvidno, da je leto 1901 leto z največjim številom rojstev. Takrat se je v župniji Selnica ob Dravi rodilo 87 (11,6 %) otrok, 6 otrok manj se je rodilo leta 1900 (10,8 %). Najmanj, 63 (8,4 %) novorojenčkov, rojstev beležimo leta 1905.

Tabela 1: Število rojenih po letih v obdobju od 1899 do 1908

LETO	ŠTEVILO ROJENIH
1899	77
1900	81
1901	87
1902	71
1903	78
1904	79
1905	63
1906	78
1907	66
1908	69
SKUPAJ	749

Grafikon 1: Število rojenih po letih v obdobju od 1899 do 1908

Pri številu rojstev je treba poudariti, da so zajeti tudi mrtvorojeni otroci. Teh je bilo v obravnavanem obdobju 35, kar znaša 4,7 % vseh rojenih ali povprečno skoraj 3,5 mrtvorojenih letno. Po številu mrtvorojenih izstopata leti 1904 in 1907, ko je bilo od 79 oz. 66 rojenih kar 5 mrtvorojenih otrok (tabela 2).

Tabela 2: Število mrtvorojenih otrok v obdobju od 1899 do 1908

	ŠTEVILO ROJENIH	MOŠKI MRTVOROJENI	ŽENSKE MRTVOROJENE	SKUPAJ MRTVOROJENI	ŠTEVILO ROJENIH MINUS MRTVOROJENI
1899	77	2	1	3	74
1900	81		3	3	78
1901	87	2		2	85
1902	71	2	1	3	68
1903	78	1	2	3	75
1904	79	2	3	5	74
1905	63		3	3	60
1906	78	2	2	4	74
1907	66	4	1	5	61
1908	69	4		4	65
skupaj	749	19	16	35	714

Sedaj še analiza podatkov, ki se nanaša neposredno na mojo hipotezo. Najprej sem analizirala število rojenih po mesecih za vsako leto posebej v obdobju od 1899 do 1908 (tabela 3).

Tabela 3: Število rojenih po mesecih za vsako leto v obdobju od 1899 do 1908

	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	SKUPAJ
JANUAR	8	3	6	10	8	4	8	11	5	5	68
FEBRUAR	5	10	9	7	7	8	6	4	6	8	70
MAREC	10	5	9	12	11	6	4	8	8	4	77
APRIL	4	9	7	4	8	7	3	2	6	6	56
MAJ	5	7	8	4	9	8	5	9	2	7	64
JUNIJ	3	6	5	6	8	8	5	6	7	3	57
JULIJ	4	7	9	4	7	8	5	12	7	7	70
AVGUST	8	3	11	3	5	3	6	4	5	8	56
SEPTEMBER	6	12	4	3	7	9	8	3	6	7	55
OKTOBER	10	5	5	6	2	7	3	8	5	4	65
NOVEMBER	6	10	7	7	3	3	5	7	6	5	59
DECEMBER	8	4	7	5	3	8	5	4	3	5	52
skupaj	77	81	87	71	78	79	63	78	66	69	749

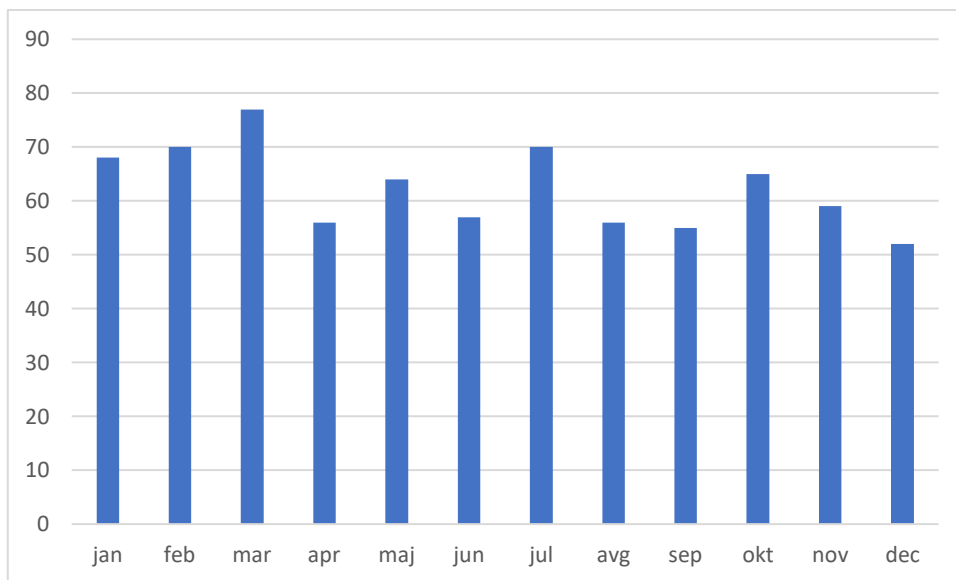
Iz zbranih podatkov sem izdelala tabelo s številom in deležem rojenih po mesecih v obdobju 1899–1908 in tabelo števila in deleža rojenih v zimskih, pomladnih, poletnih in jesenskih mesecih za obdobje 1899–1908 (tabela 4 in 5).

Z analizo podatkov sem ugotovila, da moje hipoteze ne morem potrditi. V obravnavanem obdobju je bilo namreč v poletnih mesecih (junij, julij, avgust) število rojenih otrok 183 (24,4 %) od vseh rojenih v obravnavanem obdobju, najvišje pa v pomladnih mesecih (marec, april, maj) in sicer 197 (26, 3%) od vseh rojenih v obravnavanem obdobju. V pomladnih mesecih se je rodilo 14 otrok več kot v poletnih mesecih v obravnavanem obdobju.

Iz tabele 3 in 4 lahko razberemo, da je mesec z najvišjim številom rojstev v obravnavanem obdobju marec, ko se je rodilo 77 otrok (10,2 % vseh rojenih), najmanj rojenih pa beležimo v obravnavanem obdobju v mesecu decembru, ko se je rodilo 52 otrok. (6,9 % vseh rojenih).

Tabela 4: Število in delež rojenih po mesecih v obdobju od 1899 do 1908

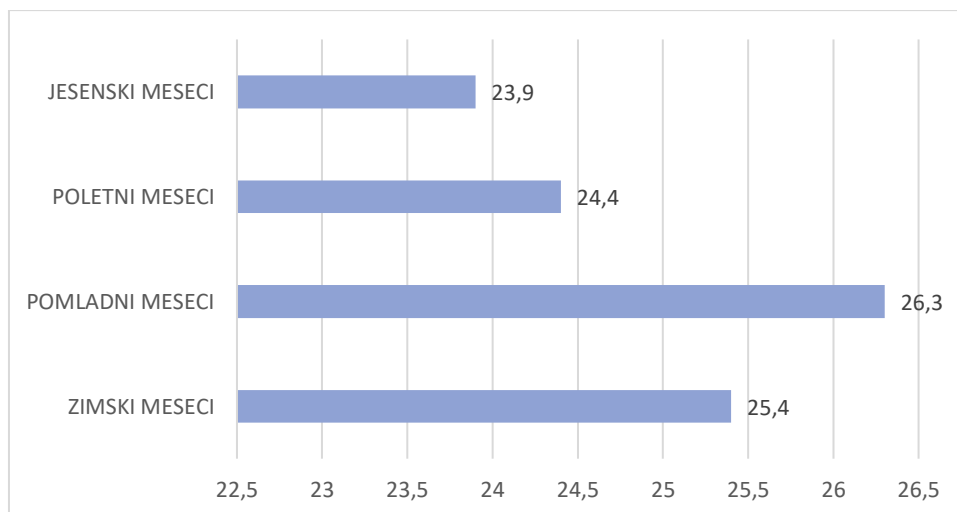
mesec	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	skupaj
<i>število rojenih</i>	68	70	77	56	64	57	70	56	55	65	59	52	749
<i>delež (%)</i>	9,0	9,3	10,2	7,5	8,5	7,6	9,3	7,5	7,3	8,7	7,9	6,9	100

Grafikon 2: Število rojenih po mesecih v obdobju od 1899 do 1908

Tabela 5: Število in delež rojenih v zimskih, pomladnih, poletnih in jesenskih mesecih v obdobju od 1899 do 1908

	DECEMBER JANUAR FEBRUAR	MAREC APRIL MAJ	JUNIJ JULIJ AVGUST	SEPTEMBER OKTOBER NOVEMBER	SKUPAJ
	ZIMSKI MESECI	POMLADNI MESECI	POLETNI MESECI	JESENSKI MESECI	
število rojenih	190	197	183	179	749
delež (%)	25,4	26,3	24,4	23,9	100

Grafikon 3: Delež rojenih po jesenskih, poletnih, pomladnih in zimskih mesecih v obdobju od 1899 do 1908

Največje število rojstev v obdobju 1899–1908 je bilo v pomladnih mesecih (26,3 %), sledili so zimski meseci (25,4 %), nato poletni meseci (24,4 %). Najmanj rojstev v obravnavanem obdobju je bilo v jesenskih mesecih (23,9 %).

Otroci, ki so bili rojeni v spomladanskih mesecih (marec, april, maj) so bili spočeti devet mesecev nazaj, torej v mesecih julij, avgust in september.

Predvidevam, da so bili to meseci, ko je bilo več kmečkih praznikov, več vaških vesellic in seveda veliko napornih kmečkih opravil, po katerih so se ljudje družili veliko več kot v ostalih mesecih. Ta opravila in druženja so me drugim bila:

- **KOŠNJA:** Kmetje so se zbrali na travniku. Kosili so s kosami od zgodnjih jutranjih ur ali pozno popoldne v noč. Na velikem vaškem travniku se je zbralo včasih tudi po 15 koscev. Vsi so hiteli, kajti nobeden ni maral, da mu je bil kdo tik za petami. Košnja je trajala tudi do 14 dni, odvisno od vremena. Že zjutraj so žene koscem pripravile zajtrk, v večernih urah pa večerjo s pijačo.
- **MLATEV:** Včasih so mlatili s cepci. Mlatev je trajala tudi do 14 dni. Delo je bilo lušno, vendar težko. Mlatili so v parih, v dvoje, četvero, šestero, osmero. Pri mlatvi ni manjkal štefan vina. Zvečer pa so obvezno zaplesali pozno v noč.
- **KOŽUHANJE:** Ko so koruzo spravili s polj, so jo zvečer kožuhali. Povabili so sosede, prijatelje. Če je bilo lepo vreme so kožuhali zunaj, ob slabem vremenu pa na skednju. Ljudje so se posedli v krog, tesno drug ob drugega. Med delom so si peli ljudske pesmi, pripovedovali šale in vriskali. Kdor je med kožuhanjem našel 3–7 rdečih koruz, je lahko šel domov ali pa ostal, vendar mu ni bilo potrebno več kožuhati. Lahko pa je poljubil dekle, ki mu je bilo všeč. Med kožuhanjem so pili jabolčnik. Po končanem delu je sledil ples, petje in dobra hrana.⁶

Predvidevam tudi, da je bila možnost za preživetje otrok večja v pomladnih mesecih. K temu je najbrž veliko pripomoglo dejstvo, da so se pozimi in spomladi matere lahko bolj posvečale otrokom in se tudi odpočile do začetka napornega dela zunaj. V ostalem delu leta so morale poprijeti za vsakršno delo na svojem posestvu ali pa na posestvu večjih kmetov. Otroke so vzele s seboj ali pa so starejši otroci pazili mlajše.

⁶ Božnik A. in drugi. (1994). Ljudsko izročilo ob kmečkem delu. Celje: Knjižnica Celje.

»Kdaj so bili včasih kmečki prazniki, večje veselice, kdaj so imeli ob zaključku napornih kmečkih del kakšne likofe, pa potem prištej devet mesecev. V takšnih dneh, ko so popile kakšen kozarček tudi ženske, je strah pred nosečnostjo vsaj za nekaj časa izginil.

V času, ki sem ga raziskovala (1900–1960) so se ženske najbolj bale zanositve. Kljub pomanjkanju informacij so vedele, da morajo biti previdne. Vsaka nosečnost jim je – tako so menili – za kakšno leto skrajšala življenje. Mnoge so že zelo zgodaj izgubile zobe, zredčili so se jim lasje, maternica se jim je povesila, prsi tudi, mehur ni več držal vode. Nosečnost pred poroko je pomenila sramoto, ki se je neizbrisno prilepila na vso družino, ne le na žensko, ki se je pregrešila. Edina kontracepcija, ki je pri ženskah prišla v poštev, je bila vzdržnost. Strah pred nosečnostjo je bil v njih globoko zasidran. Svoje pa je naredila tudi vzgoja, ki je tudi zato, da dekleta ne bi popustile sladkim besedam, okoli spolnosti napletla veliko grdih zgodb, ki so predstavam o združitvi moškega in ženske dodale veliko mero studa. Zato je bilo med dekleti, ki so kaj dale nase, zelo malo ali skoraj nič spodrseljajev pred poroko.«⁷

3. 3. 2 NAJPOGOSTEJŠA ŽENSKA IN MOŠKA KRSTNA IMENA

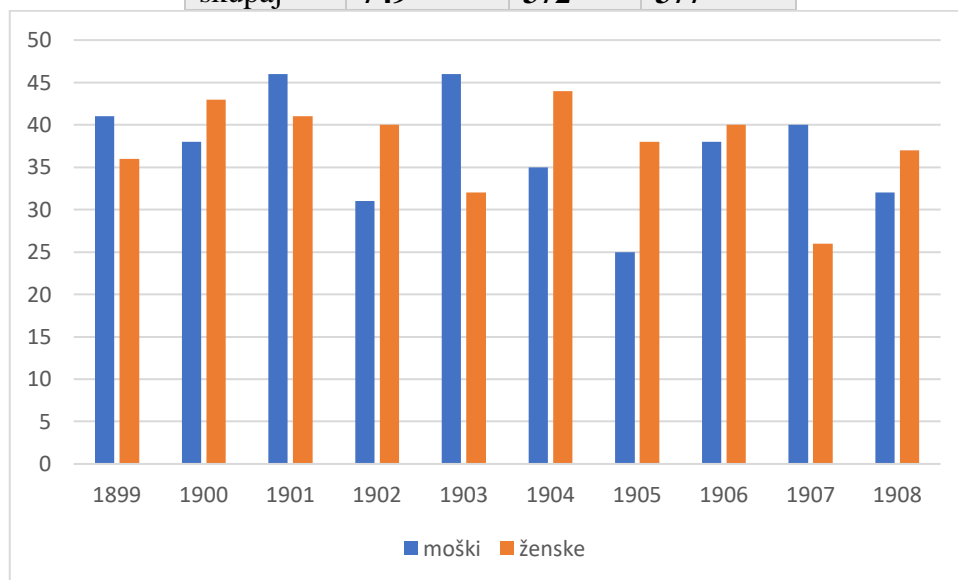
Za analizo te hipoteze sem uporabila še nekatere podatke o rojstvih.

V letih med 1899 in 1908 je bilo skupaj rojenih 749 otrok. Pri primerjavi podatkov o številu rojenih glede na spol sem ugotovila, da je bilo v obravnavanem obdobju rojenih 5 deklic več kot dečkov, in sicer 372 dečkov in 377 deklic, kar znaša v deležih 49,7 % dečkov in 50,3 % deklic (tabela 6). Največ deklic se je rodilo leta 1904, in sicer 44, najmanj pa leta 1907, ko se je rodilo 26 deklic. Največ dečkov se je rodilo leta 1901 in 1903, in sicer 46, najmanj pa leta 1905, ko se je rodilo 25 dečkov (tabela 6).

⁷ Miklavčič M. (2021). Intervju.

Tabela 6: Število rojenih po spolu v obdobju od 1899 do 1908

	ŠTEVILO ROJENIH	MOŠKI	ŽENSKE
1899	77	41	36
1900	81	38	43
1901	87	46	41
1902	71	31	40
1903	78	46	32
1904	79	35	44
1905	63	25	38
1906	78	38	40
1907	66	40	26
1908	69	32	37
skupaj	749	372	377

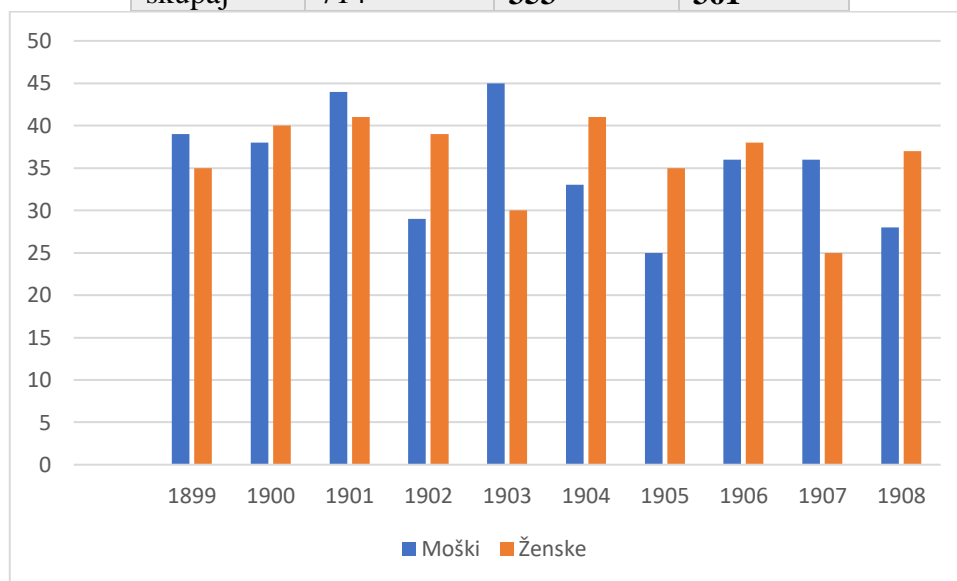
Grafikon 4: Število rojenih po spolu v obdobju od 1899 do 1908

Pri številu rojstev je treba poudariti, da so zajeti tudi mrtvorojeni otroci. Od vseh rojenih sem odštela mrtvorojene otroke. Mrtvorojeni otroci v rojstno-krstnih knjigah nimajo zapisanega imena. Za natančno analizo imen sem pridobila podatke oz. natančno število preživelih otrok, ki so pri krstu pridobili krstno ime (tabela 2).

V tabeli 7 je razvidno, da je bilo v obravnavanem obdobju krščenih 714 otrok (95,3 % vseh rojenih otrok), od tega 353 moških imen in 361 ženskih imen. Največ krščenih otrok je bilo leta 1901, in sicer 85 otrok, najmanj pa leta 1905, 60 otrok. Največ krščenih deklic je bilo leta 1901 in 1904, in sicer 41 deklic, najmanj krščenih deklic je bilo leta 1907, in sicer 25 deklic. Največ krščenih dečkov je bilo leta 1903, in sicer 45 dečkov, najmanj pa leta 1905, ko je bilo krščenih 25 dečkov.

Tabela 7: Število krščenih po spolu v obdobju od 1899 do 1908

	ŠTEVILO KRŠČENIH OTROK	MOŠKI	ŽENSKE
1899	74	39	35
1900	78	38	40
1901	85	44	41
1902	68	29	39
1903	75	45	30
1904	74	33	41
1905	60	25	35
1906	74	36	38
1907	61	36	25
1908	65	28	37
skupaj	714	353	361

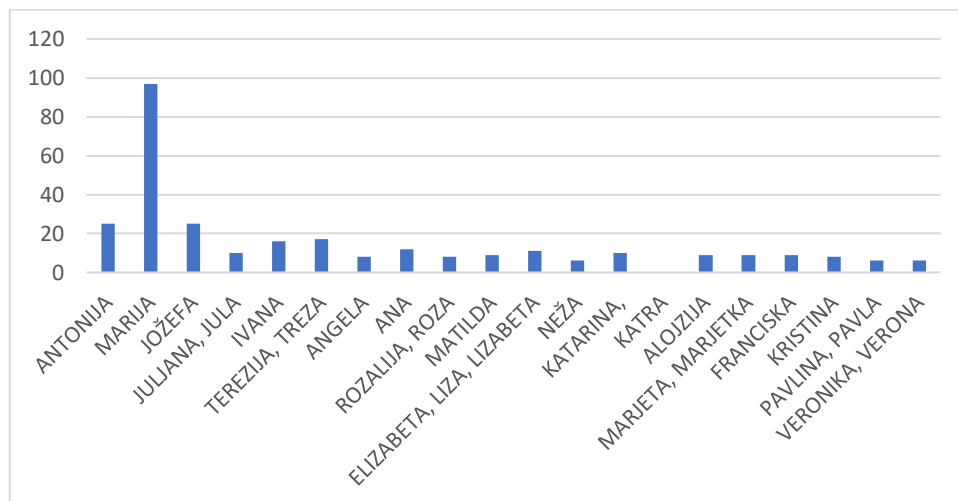
Grafikon 5: Število krščenih po spolu v obdobju od 1899 do 1908

Ženska imena

Z urejanjem podatkov sem izdelala tabelo 8. Nanizala sem vsa ženska imena, ki so jih prejele deklince ob krstu. Uvrstila sem le imena, ki so se pojavljala vsaj šestkrat, od vseh 361 ženskih krstnih imen.

Tabela 8: Izbrana ženska krstna imena v obdobju od 1899 do 1908

	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	SKUPAJ
ANTONIJA	2	3	3	1	4	4	2	3		3	25
MARIJA	7	11	10	14	6	14	6	12	9	8	97
JOŽEFA	6	2	6	2	1	1	1	3	2	1	25
JULJANA, JULA	1	1	2				2			4	10
IVANA	1	2	2	2	1	3	1	2		2	16
TEREZIJA, TREZA	4		3	2	1	2	1	2	1	1	17
ANGELA	1	1			2		2			2	8
ANA	1		1		2	4	1	1	1	1	12
ROZALIJA, ROZA	1		2				1	3		1	8
MATILDA	1	1	1	1	2	1	1		1		9
ELIZABETA, LIZA, LIZABETA	4	3		2		2					11
NEŽA		1				1	1		3		6
KATARINA KATRA		2		1			2	2	2	1	10
ALOZIJA		2	1	1		1	1	1		2	9
MARJETA MARJETKA			4	2		1	1		1		9
FRANCISKA		1	1	1	1		3			2	9
KRISTINA		1	1	1	2	1		1	1		8
PAVLINA, PAVLA			1		1	1		1		2	6
VERONIKA, VERONA					1	1	3	1			6
SKUPAJ											301

Grafikon 6: Izbrana ženska krstna imena v obdobju od 1899 do 1908

Druga imena, podeljena ob krstu, so bila:

- Barbara, Ludmila (po 5-krat),
- Amalija, Margareta/Margaretha (po 4-krat),
- Kunigunda, Genovefa, Brigita, Ida (po 3-krat),
- Ursula (2-krat),
- Albina, Cecilija, Stefanija, Ema, Lucija, Regina, Marina, Friderika, Klara, Karolina, Apolonija, Gabriela, Andreja, Otilija, Olga, Marta, Sabina (po 1-krat).

Ime, ki je sestavljeno iz dveh imen, je zabeleženo le pri 11 deklicah. Ta imena so: Marija Emilija, Ana Marija, Olga Marija, Irena Marija, Anastazija Antonija, Marjeta Ana, Martina Gabrijela, Pavla Marija, Ema Matilda, Monika Rozalija, Ana Marija.

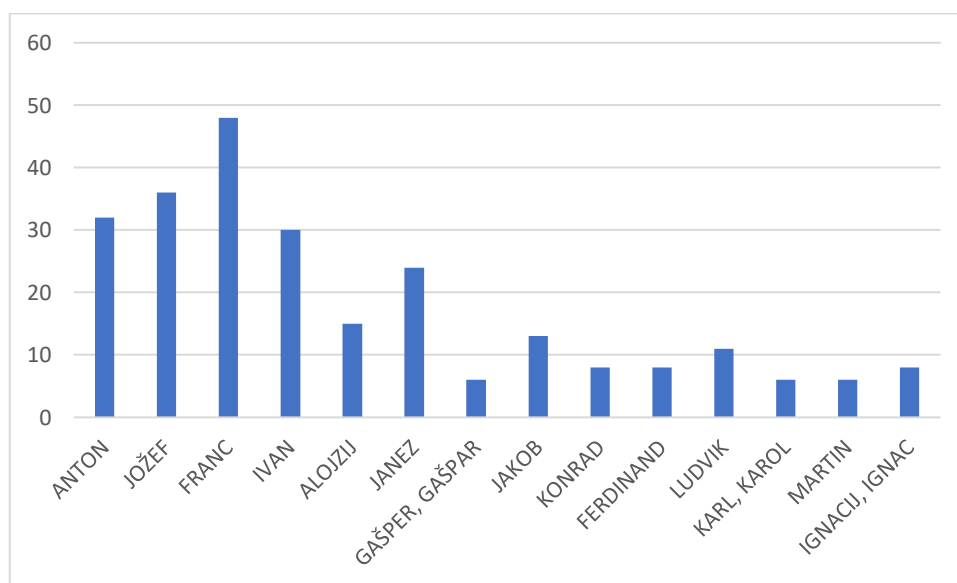
Imenom iz tabele 8 (301 imena deklic) prištejemo še 49 ostalih imen za deklice in 11 deklic z dvojnimi imenom podeljenim ob krstu. Skupaj je bilo krščenih 361 deklic.

Moška imena

Kot pri ženskih imenih sem z urejanjem podatkov izdelala tabelo tudi za moška imena. Naredila sem natančno analizo vseh moških imen, ki so jih prejeli dečki ob krstu. Vse podatke sem strnila v tabelo 9. V tabelo sem uvrstila le imena, ki so se pojavljala več kot šestkrat od vseh 353 moških krstnih imen.

Tabela 9: Izbrana moška krstna imena v obdobju od 1899 do 1908

	1899	1900	1901	1902	1903	1904	1905	1906	1907	1908	SKUPAJ
ANTON	6	2	7	2	5	6		3	1		32
JOŽEF	7	3	3	2	7	3	3	2	4	2	36
FRANC	5	7	9	1	4	3	3	7	7	2	48
IVAN	4	7	3	2	4	1	1	3	2	3	30
ALOJZIJ		2	1	2	4		1	1	4		15
JANEZ	2		7	1	5	2	2	4	1		24
GAŠPER, GAŠPAR	2	1		1		1				1	6
JAKOB	1	2		2	1		1	1	3	2	13
KONRAD		1	1	2		2			1	1	8
FERDINAND						1	1	1	2	3	8
LUDVIK			2	3	1		1	1	1	1	11
KARL, KAROL		1		2		1	1		1		6
MARTIN		1		1				1	1	2	6
IGNACIJ, IGNAC	2		2					2	2		8
SKUPAJ											251

Grafikon 7: Izbrana moška krstna imena v obdobju od 1899 do 1908

Imenom iz tabele 9 (251 imen dečkov) prištejemo še 97 ostalih imen za dečke in 5 dečkov z dvojnimi imenom podeljenim ob krstu. Skupaj je bilo krščenih 353 dečkov.

Druga imena podeljena ob krstu so bila:

- Maks/Maksimiljan/Makso, Rudolf, Mihael, Viktor, Herman (po 5-krat),
- Gregor, Bogomir, Srečko/Feliks (po 4-krat),
- Peter, Friderik, Simon, Valentin/Valent, Viljem (po 3-krat),
- Lovrenc, Frančišek, Blaž, Gabriel, Henrik, Roman (po 2-krat),
- Klemen, Avguštin, Albert, Frideriens, Rok, Josef, Matevž, Paul, Miroslav, Albin, Oton, Franca, Julij, Arthur, Adelbert, Marko, Lukaž, Ožbald, Rajmund, Vencel, Rafael, Jurij, Matija, Aleš, Hugo, Luka, Andrej, Ernest, Jernej, Eduard, Gottrid, Otmar, Stefan (po 1-krat).

Ime, ki je sestavljeno iz dveh imen, je zabeleženo pri 5 dečkih: Viktor Peter, Ivan Leopold, Engelbert Martin, Addalbert Vojteh, Oton Martin.

In še analiza podatkov, ki se nanašajo neposredno na mojo hipotezo. Iz tabele 8 in 9 je razvidno, da lahko mojo hipotezo potrdim samo pri ženskih krstnih imenih.

Z analizo podatkov sem namreč ugotovila, da je med ženskimi imeni res največkrat izbrano ime Marija, kar pri 97 deklicah, kar predstavlja 26,9 % vseh izbranih ženskih krstnih imen. Drugo največkrat izbrano ime sta Alojzija in Jožefa, ki ju je prejelo 25 deklic, kar predstavlja 6,9 % vseh izbranih krstnih imen za deklice.

Pri moških imenih ni tako. Svoje hipoteze ne morem potrditi. Ime Janez je na 5. mestu največkrat podeljenih krstnih imen. In sicer je ime Janez prejelo 24 dečkov, kar znaša 6,8 % vseh izbranih krstnih moških imen. Ime, ki je bilo največkrat izbrano za krstno ime, je Franc. Ime Franc je prejelo 48 dečkov, kar znaša 13,6 % vseh imen. Na drugem mestu je izbrano krstno ime Jožef, ki ga je prejelo 36 dečkov, kar znaša 10,2 % vseh imen.

Pestrost imen za obravnavano obdobje je večja za moška kot ženska imena. 57 ženskih imen in 71 moških imen.

»Imena so praviloma izbirali glede na svetnika, ki je na dan otrokovega rojstva godoval. Prvo-rojenci pa so prav tako praviloma podedovali krstno ime svojega očeta, oziroma starega

očeta. Še zanimivost: pred drugo svetovno vojno je bila umrljivost med novorojenčki zelo visoka. Nič nenavadnega ni bilo, če so, denimo, z imenom Janez toliko časa krstili novorojenčke, dokler eden od njih ni ostal pri življenju.

Če je imela fara gospodovalnega župnika, se je lahko zgodilo, da je pri izbiri otrokovega imena na koncu obveljala njegova.

Ker je bila izbira imen zelo skopa, so bile v veljavi izpeljanke.

Najbolj pogosto ime Marija: Manca, Manica, Mancika, Manča, Manja, Manjula, Mankica, Mara, Mari, Marijana, Marica, Mariča, Marička, Marinka, Marja, Marlena, Marlenka, Mica, Marina, Marinka, Marjana, Maruša, Maruška, Meri, Merica, Maša, Mici, Micika, Micka, Mija, Mimi, Mimica, Mimka, Mimika, Mirjam, Mojca.

Naši predniki so imeli na voljo le prgišče imen za otroke (Janez, Franc, Ivan, Anton, Matevž, Matija, Jakob, Janko, Pavel ...). Zaradi velike umrljivosti se je dogajalo, da se je zakoncema rodilo na primer tudi po več Janezov, preden je pri življenju ostal eden. »⁸

Dedek mi je pripovedoval (glede na pripovedovanje njegove matere in babice), da so starši za ime ubogali kar botre. Večina so ime izbrali kar botri ali pa so prepustili izbor imena župniku (po bližnjem svetniku). Ko so prinesli otroka h krstu, je otroku ime izbral duhovnik. Botri se na koledar niso spoznali, razen za večje praznike (imena svetnikov). Otroci so ob krstu prejeli ime, bilo pa je v navadi, da so jih nato klicali drugače:

- Marija: Micka, Mara, Mica, Mira,
- Janez: Janko, Ivan, Hanza,
- Jožef: Pap, Pepič, Pepa, Pepo, Jože, Joškec,
- Jožefa: Pepca, Pepika, Pepa, Pepka,
- Anton: Tonč, Tonček, Tona,
- Terezija: Reza, Trezika, Treza,
- Antonija: Tončka,
- Katarina: Katica, Katra, Katka, Kata,
- Rozalija: Roza,

⁸ Miklavčič, M. (2021).

- Elizabeta: Liza, Lizika, Beta, Beti, Betka,
- Franc: Franjo, Franček, Franek.

Najpogostejša imena so se pojavljala v glavnem skozi celo leto, ker je na koledarju več svetnikov z enakim imenom (npr. Marija). Nekatera imena pa so se pojavljala le v določenem mesecu ali okrog določenega datuma, ko je bilo to ime na koledarju. Največ imen Jožef/Jožefa se pojavlja v mesecu marcu (Jožef goduje 19. marca), največ imen Terezija v oktobru (god sv. Terezije je 15. oktobra), Anton (13. junij, nedelja po godu sv. Antona praznik Antonovo; Selničani so hodili na romanje k cerkvi Sv. Antona na Pohorje).

3. 3. 3 IMENA NEZAKONSKIH OTROK

Pri zastavljanju tretje hipoteze me je vodilo besedilo, ki sem ga prebrala na spletu:

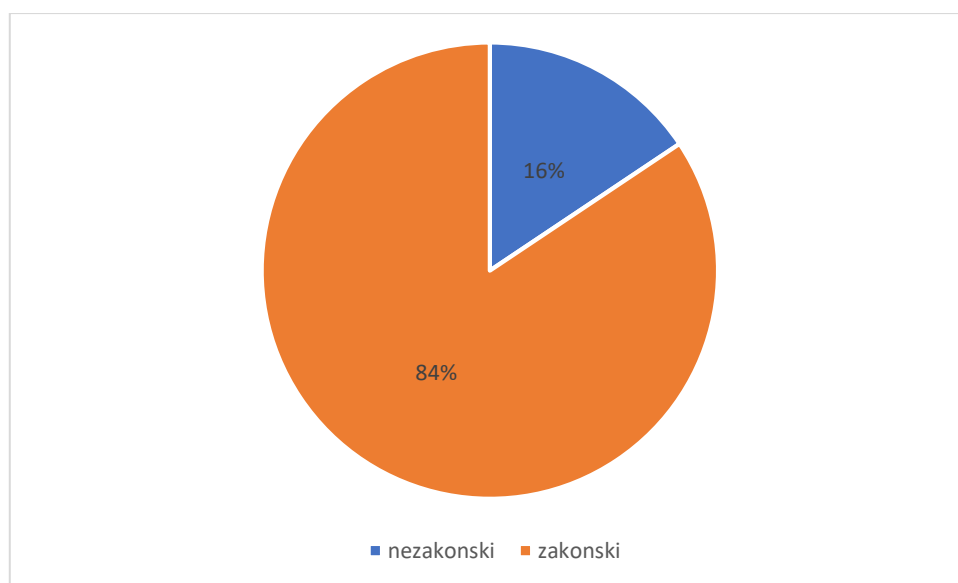
Po besedah mag. Toneta Krampača, ki se ukvarja s preučevanjem matičnih knjig na Gorenjskem, lahko razberemo iz krstnih knjig, da je bil otrok nezakonski po tem, da ime očeta ni zapisano. Otroke, ki niso bili zakonski, so tudi poimenovali drugače kot zakonske. Medtem ko so zakonskim prvorojencem večinoma dali ime po očetu oz. materi, njihovim bratom in sestram pa po zavetnikih domače cerkve oziroma svetnikih, so nezakonskim otrokom nadeli imena kot npr. Servacij, Pankracij, Radegunda in Suzana. Župniki jih namreč niso hoteli krstiti s svetniškimi imeni.⁹

Če pregledamo podatke v tabeli 10 o številu nezakonskih otrok, ugotovimo, da je bilo le-teh v obravnavanem obdobju 117 ali 15,6 % vseh rojenih. Ta podatek se mi zdi za takratni čas kar visok. Na podeželju je bila prava redkost, da se ljudje niso ravnali po cerkvenih predpisih.

⁹ BOJC.(2015). Za nezakonske: Pankracij, Servacij, Radegunda in Suzana.

Tabela 10: Število nezakonskih otrok po letih v obdobju od 1899 do 1908

	SKUPAJ	NEZAKONSKI
1899	77	6
1900	81	8
1901	87	10
1902	71	14
1903	78	12
1904	79	16
1905	63	14
1906	78	15
1907	66	10
1908	69	12
skupaj	749	117

Grafičkon 8: Delež nezakonskih otrok v obdobju od 1899 do 1908

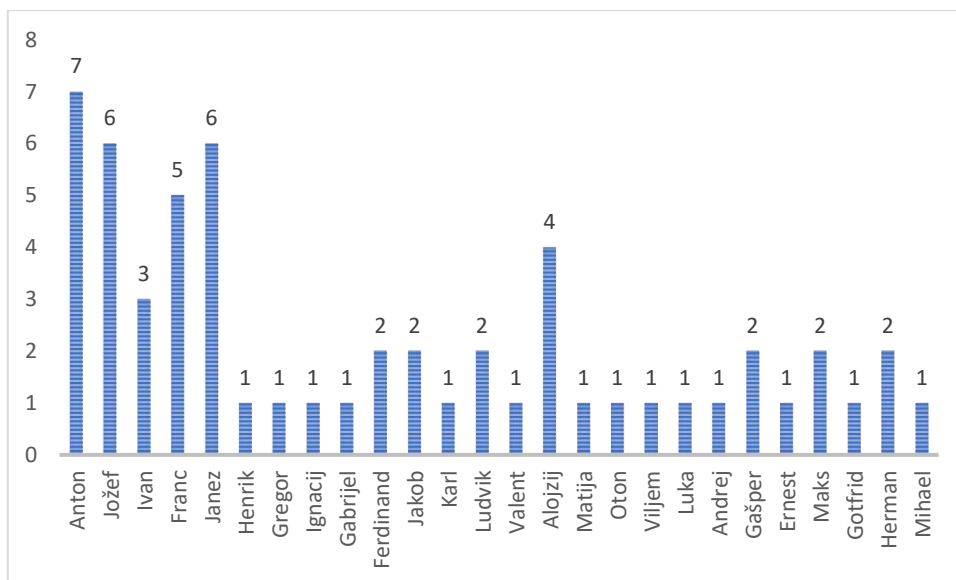
Za nadaljnjo potrditev hipoteze sem izpisala vsa imena nezakonskih otrok v tabeli 11 in 12.

Tabela 11: Krstna imena nezakonskih otrok po letih v obdobju od 1899 do 1908

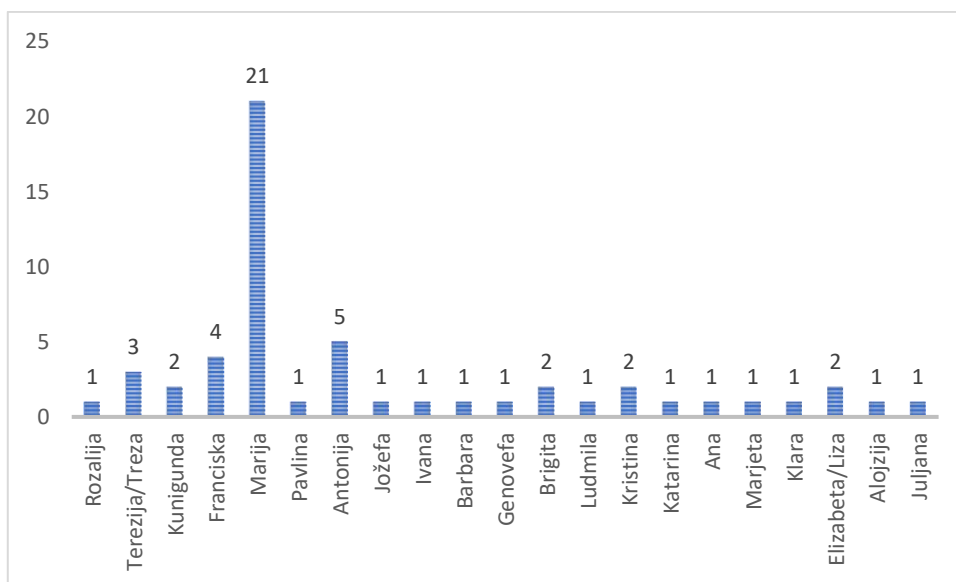
	ŠTEVILO NEZAKONSKIH OTROK	IMENA NEZAKONSKIH OTROK
1899	6	Anton, Jožef, Jožef, Rozalija, Terezija, 1x mrtvorojeno nezakonsko
1900	8	Kunigunda, Jožef, Antonija, Ivan, Ivan, Ivan, Franciska, Anton
1901	10	Marija, Antonija, Marija, Anton, Pavlina, Henrik, Jožefa, Franc, Franc, Janez
1902	14	Marija, Marija, Gregor, Marija, Marija, Jakob, Ivana, Marija, Karl, Ludvik, Marija, Barbara, Janez, Genovefa
1903	12	Valent, Jožef, Antonija, Janez, Anton, Alojzij, Alojzij, Jakob, Brigita, Ludmila, Mihael, Kristina
1904	16	Marija, Matija, Marija, Anton, Marija, 2x mrtvorojeno, Ana, Marjeta, Klara, Treza, Luka, Elizabeta, Liza, Andrej, Gašper
1905	14	Marija, Ernest, Franciska, Franc, Marija, Frančiška, Frančiška, Antonija, Alojzij, Marija, Maks, Maks, Gotfrid, Janez
1906	15	Anton, Franc, Anton, Marija, Herman, Herman, Antonija, Alojzija, Marija, Ignacij, Treza, Oton, Janez, Katarina, Kristina
1907	10	Kunigunda, Jožef, Marija, Marija, Janez, Alojzij, 1x mrtvorojeno, Viljem, Ludvik, Marija
1908	12	Gašpar, 2x mrtvorojeno, Juljana, Jožef, Gabriel, Ferdinand, Marija, Franc, Brigita, Ferdinand, Martin
Skupaj	117	

Tabela 12: Moška in ženska krstna imena nezakonskih otrok v obdobju od 1899 do 1908

KRSTNO IME MOŠKO	ŠTEVILO IMEN NEZAKONSKIH OTROK	KRSTNO IME ŽENSKO	ŠTEVILO IMEN NEZAKONSKIH OTROK	MRTVOROJENI
Anton	7	Rozalija	1	
Jožef	6	Terezija/Treza	3	
Ivan	3	Kunigunda	2	
Franc	5	Franciska	4	
Janez	6	Marija	21	
Henrik	1	Pavlina	1	
Gregor	1	Antonija	5	
Ignacij	1	Jožefa	1	
Gabrijel	1	Ivana	1	
Ferdinand	2	Barbara	1	
Jakob	2	Genovefa	1	
Karl	1	Brigita	2	
Ludvik	2	Ludmila	1	
Valent	1	Kristina	2	
Alozij	4	Katarina	1	
Matija	1	Ana	1	
Oton	1	Marjeta	1	
Viljem	1	Klara	1	
Luka	1	Elizabeta/Liza	2	
Andrej	1	Alozija	1	
Gašper	2	Juljana	1	
Ernest	1			
Maks	2			
Gotfrid	1			
Herman	2			
Mihael	1			
Skupaj	57	54		6

Grafikon 9: Moška krstna imena nezakonskih otrok v obdobju od 1899 do 1908

Grafikon 10: Ženska krstna imena nezakonskih otrok v obdobju od 1899 do 1908

Še analiza podatkov, ki se nanašajo neposredno na mojo hipotezo. Iz tabele 11 in 12 je razvidno, da moja hipoteza ne drži.

Z analizo podatkov sem namreč ugotovila, da so nezakonski otroci prejeli pri krstu podobna imena kot zakonski otroci.

Med ženskimi imeni pri nezakonskih otrocih je največkrat izbrano ime Marija, kar pri 21 deklicah, kar predstavlja 17,9 % vseh izbranih imen pri nezakonskih deklicah. Drugo največkrat izbrano ime je Antonija, ki ga je prejelo 5 deklic, kar predstavlja 4,3 % vseh izbranih imen.

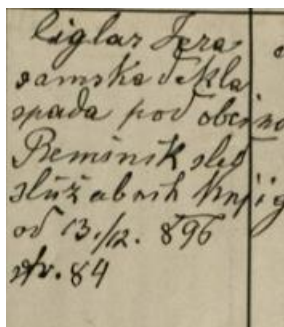
Med moškimi imeni pri nezakonskih otrocih je največkrat izbrano ime Anton, pri 7 dečkih, kar predstavlja 6 % vseh izbranih imen pri nezakonskih otrocih. Drugo največkrat izbrano ime je Janez in Anton, ki ga je prejelo 6 dečkov, kar predstavlja 5,1 % vseh izbranih imen.

Po analizi podatkov sem ugotovila tudi podatek, da se je kar 70 otrok od 117 nezakonskih otrok rodilo samskim deklam, ki so bile v glavnem iz drugih krajev in so opravljale delo na določenih kmetijah, kar znaša kar 59,8 % vseh mater nezakonskih otrok (tabela 13).

Tabela 13: Stan nezakonskih mater v obdobju od 1899 do 1908

	NEZAKONSKI	SAMSKA DEKLA	ZASEBNICA	KMETICA	VINIČARKA	POSESTNIKOVA HČI	KOČLARCA	POSEST-NICA	DNIN-ARCA
1899	6	3	1	1	1				
1900	8	6	1			1			
1901	10	3	1		2	1	1	1	1
1902	14	11	2				1		
1903	12	6	2			4			
1904	16	10	3			3			
1905	14	9	1			3		1	
1906	15	13	1			1			
1907	10	4	1	1		2	1	1	
1908	12	5	1			5		1	
skupaj	117	70	14	2	3	20	3	4	1

Ostali stanovi mater nezakonskih otrok so bili: zasebnica, kmetica, viničarka, posestnikova hči, kočlarca, posestnica, dninarica, kmečka hči, kočlarska hči. V vseh primerih je bilo v rojstno knjigo napisano materino polno ime in vsi njeni podatki: ime in priimek, stan, prebivališče in številko vpisa v služabno knjigo.

Slika 9: Primer vpisa matere nezakonskega otroka, str.238

(Vir: <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/selnica-ob-dravi/02430/?pg=238>, pridobljeno, 2. 3. 2021)

Nekateri očetje so takoj po rojstvu priznali očetovstvo. V 26 primerih od 117 nezakonskih otrok so očetje priznali očetovstvo. Vpisano je bilo pod rubriko vater/oče. Na primer:

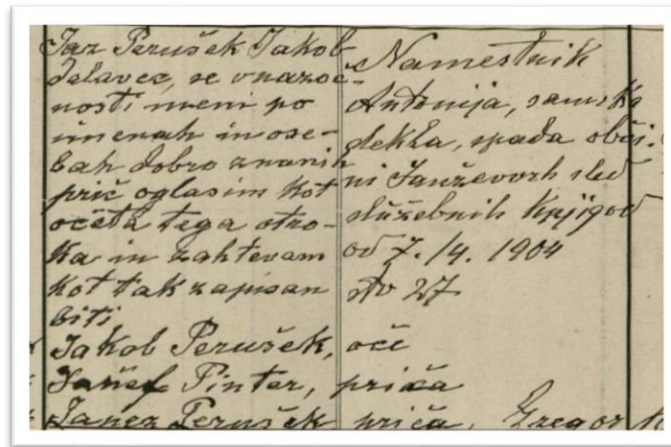
» Jaz Perušek Jakob, delavec, se v navzočnosti meni poimenovanih in osebah dobro znanih prič oglašim kot očeta tega otroka in zahtevam kot tak zapisan biti.

Jakob Perušek, oče

Jožef Pinter, priča

Janez Perušek, priča«

S podpisom duhovnika Gregor Hrastelj¹⁰

Slika 10: Zapis priznanja očetovstva

(Vir: <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/selnica-ob-dravi/02430/?pg=249>, pridobljeno, 2. 3. 2021)

»Veliko zlo so bili splavi, ki jih ni bilo malo. Po pričevanju zdravnice – porodničarke in ginekologinje, se je še v 60 letih zgodilo, da je iz nožnice ženske, ki so jo urgentno pripeljali v bolnišnico, potegnili koren, kakšno drugo korenino, lasno sponko. Ne sicer pogosto, zgodilo pa se je. Najhujša posledica doma narejenih splavov – poleg smrti zaradi sepse – je bila neplodnost. Za dekleta, ki so služile na večjih kmetijah in so zanosile z gospodarjem ali domačimi sinovi, je na splošno veljalo, da se niso zatekale k splavu. Marsikatera je namreč upala, da bo z rojstvom otroka dobila pri hiši več pravic, toda ti upi so se prej kot ne izkazali za jalove. Kljub temu pa je bilo med njimi, vsaj po pripovedovanju, razmeroma veliko splavov. Skoraj v vsaki vasi je bila kakšna ženska, ki je za dober denar opravljala umazano delo. Niso se bale ne Boga

¹⁰ Škofijski arhiv Maribor (dalje ŠAM). Krstna knjiga župnije Selnica, 1888–1908.

ne hudiča, strah jih je bilo edino orožnika, ki bi prišel ponje, če bi žensko poslale v smrt. Ker so bili včasih ljudje zelo verni, so ženske segle po splavu res le v skrajni sili. Starši so svoje hčere – če so finančno zmogli – pošiljali daleč stran od doma, kjer so počakale na rojstvo pri nunah, sorodnikih ali kakšnih tetah. Molk o grehu je bil zmeraj preplačan, pa še se je zgodilo, da je resnica prej ali slej prišla naokoli. Bilo bi krivično, če ne bi omenila, da je malodane vsaka vaška skupnost (fara) poskrbela, da nezakonski otroci niso umrli od lakote. Zelo zgodaj, največkrat že pri petih letih, so postali pestrne in pastirčki. Nekateri pripovedovalci so trdili, da župniki še po prvi svetovni vojni niso hoteli krstiti nezakonskih otrok. Vendar pa sem pri vseh duhovnikih, ki sem jih poklicala, dobila odgovor, da se to praktično ni nikoli zgodilo.»¹¹

Dedek mi je pripovedoval (glede na pripovedovanje njegove matere in babice), da so največ nezakonskih otrok imele samske deklice. Staknile so ga na kakšnih veseljah, kmečkih praznikih. Zgodila se je iskrica, lahko tudi med gospodarjem in deklo. Nosečo deklo so odgnali od hiše. Če je bil gospodar prijazen, ji je službo uredil drugod. Nezakonski otroci niso imeli lepega življenja. Celó življenje so delali na raznih kmetijah. Matere so se jim odpovedale in tako so si jih podajali od hiše do hiše. Če je zanosila gospodarjeva hči (kar je bila sramota), so jo poslali h kakšnemu mazaču na splav ali pa so ji na hitro uredili ženina, da so lahko prikrili možno sramoto za družino. V tem primeru (v sili) je lahko njihova hči omožila tudi revnega ženina (boljše to, kot nezakonski otrok).

Po natančnem pregledu imen sem ugotovila, da so velikokrat otroci res prejeli ime po starših. Kar 34-krat so prejeli sinovi ime po očetu, 42-krat hčere po materah, 3-krat sinovi po materah in 5-krat hčere po očetih.

3. 3. 4 KRST OTROKA

V obravnavanem desetletnem obdobju, kot sem že zapisala, se je rodilo 35 mrtvorojenih otrok, kar znaša 4,7 % vseh rojenih otrok.

V zapisih v rojstnih in krstnih knjigah me je presenetil podatek smrtnosti otrok pri porodih, še bolj pa me je presenetil podatek, koliko otrok je umrlo v prvem letu po rojstvu (v prvem letu življenja), kar je tudi zapisano v rojstnih in krstnih matičnih knjigah. Iz tabele 14 lahko razberemo, da je bil delež umrlih otrok do prvega leta starosti 22,3 % vseh rojenih otrok, oziroma do

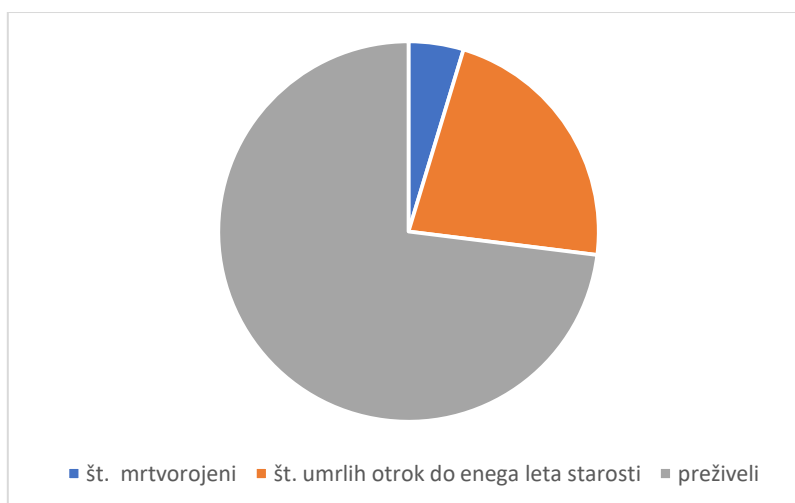
¹¹ Miklavčič, M. (2021).

prvega leta starosti je umrlo 167 otrok. Največ otrok do prvega leta starosti je umrlo leta 1904, in sicer 25 otrok (5,2 % vseh rojenih), najmanj pa leta 1903, ko je do prvega leta starosti umrlo 9 otrok (1,2 % vseh rojenih otrok).

Število mrtvorojenih in umrlih do prvega leta starosti je bilo v obravnavanem obdobju 202 otroka, kar znaša 27 % vseh rojenih otrok. Največje število smrtnosti otrok do prvega leta in mrtvorojenih je bilo leta 1904 (30 otrok), najmanj pa leta 1903 (12 otrok).

Tabela 14: Število mrtvorojenih otrok in število otrok, ki so umrli v prvem letu starosti v obdobju od 1899 do 1908

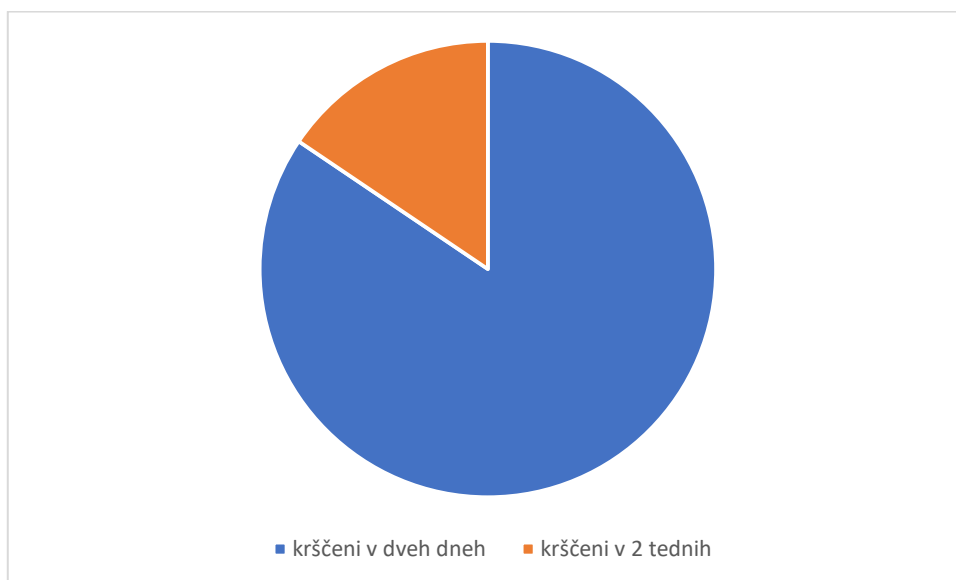
	ŠTEVILO MRTVOROJENIH	ŠTEVILO UMRLIH OTROK DO PRVEGA LETA STAROSTI	SKUPAJ
1899	3	24	27
1900	3	17	20
1901	2	20	22
1902	3	17	20
1903	3	9	12
1904	5	25	30
1905	3	11	14
1906	4	10	14
1907	5	16	21
1908	4	18	22
skupaj	35	167	202

Grafikon 11: Delež mrtvorojenih otrok pri rojstvu od prvega leta starosti v obdobju od 1899 do 1908

Tabela 15: Čas krsta otrok v obdobju od 1899 do 1908

	krščeni v dveh dneh	krščeni v 2 tednih
1899	63	11
1900	70	8
1901	75	10
1902	57	11
1903	63	12
1904	68	6
1905	49	11
1906	54	20
1907	47	14
1908	57	8
skupaj	603	111

Grafikon 12: Čas krsta otrok v obdobju od 1899 do 1908

Iz analize podatkov, ki se nanašajo neposredno na mojo hipotezo, lahko potrdim, da moja hipoteza drži.

Z analizo podatkov sem namreč ugotovila, da je bila smrtnost otrok pri rojstvu v obravnavanem obdobju 4,7 % vseh rojenih otrok. Prav tako je bil delež umrlih otrok do prvega leta starosti 22,3 % vseh rojenih otrok oziroma do prvega leta starosti je umrlo 167 otrok. Skupaj torej znaša delež smrtnosti otrok do prvega leta starosti v obravnavanem obdobju 27 % (202 otroka).

Številke, ki pričajo o visoki umrljivosti dojenčkov, so bile verjetno posledica slabih socialnih in higienskih razmer, nepoznavanje vzrokov bolezni, odsotnost zdravniške pomoči.

Pri porodih so največkrat umrli slabotni dojenčki z nizko telesno težo in prirojeno življenjsko slabostjo.

Vzroki za umrljivost v prvem letu življenja pa so bili razni krči, driske, prehladi, ki so bili posledica različnih obolenosti prebavil, dihal in nalezljivih bolezni. Če bi bili dojenčki pravilno negovani in redno hranjeni z materinim mlekom (matere so dojile le nekaj mesecev, saj so morale začeti delati), bi bili manj izpostavljeni umiranju.¹²

Zato so želeli starši otroke krstiti čimprej, kar kaže na vero v moč krsta. Ljudje so se bali, da bi otrok umrl nekrščen.¹³

Iz tabele 15 lahko razberemo, da so kar 603 otrok od 714 otrok nesli h krstu v dveh dneh od rojstva, kar znaša 84,5 % vseh živorojenih otrok. 111 otrok so krstili najkasneje v dveh tednih.

Od 714 rojstev v tem desetletju je bilo 17 krstov opravljenih v sili, kar predstavlja 2,4 % vseh krščenih otrok.

»Otroke so nesli h krstu takoj po porodu. Za to so imeli dober razlog, saj je bila umrljivost med dojenčki zelo visoka, nihče pa ni hotel, da bi dojenček umrl brez zakramenta. H krstu so jih po navadi odnesle kar botri. Če pa je bila skrajna sila, je babica otroka lahko krstila tudi sama in je bil zakrament veljavno podeljen. Da so bolelni otroci preživeli nežna otroška leta, je bil že pravi čudež. Starši so se po navadi ravnali po reku: Če je močan, bo preživu, če je švoh, je pa itak bulš, da ga pobere! Veliko otrok se je v mrzli cerkvi prehladilo, saj so bili včasih zaviti le v kakšen suknjič, za krst so si tudi izposodili posebna obredna oblačila. Med krstom so deklicam položili na prsi rožnate prtičke, dečkom pa modre. Otrok je bil med krstom v celoti pokrit, videl se je samo obrazek. Verjeli so tudi, da če bo med krstom jokal, da bo dolgo živel. Krstni boter je spremljal svojega krščenca vse življenje. Za vsak god pa mu je prinesel tudi simbolično darilo. Ob krstu mu je podaril Sveto pismo, svečo, hlebec kruha. Krstni botri so bili ali sosedje ali bližnji sorodniki. Morali so biti zgledni in spoštovani. Krstni boter je, če se je

¹² (Rožman, 2004, str. 142–150)

¹³ PIŠKURI, (2002). Prebivalstvo na Ižanskem skozi matične knjige. Kronika. Ljubljana. Letnik 50, številka 1, str. 1–16.

staršem kaj zgodilo, prevzel tudi skrb za otroka. Nezakonskim otrokom so bili za botra kar mežnarji, a brez obveznosti.»¹⁴

Dedek mi je pripovedoval (glede na pripovedovanje njegove matere in babice), da so si oblačilo za krst – pindekel, enako za deklice in fantke s kvadratnim ovratnikom – kar izposodili. H krstu je nesla botra, včasih je šla zraven kakšna botrina sestra. Mame so šle redko zraven h krstu. Kako so izbirali botre? Včasih je bila kar nuja in so izbrali pač enega. Zgodilo se je tudi, da so šle mame pred porodom iskat botre in so na poti kar rodile. Kaj so dobili za krst? Nekaj malega denarja, kakšna oblačila. Botri so bili znanci, sorodniki, daljni sorodniki. Preprosti kmečki ljudje bogatih ljudi niso upali vprašati za botra (ni bila navada). Število otrok v družini je bilo veliko. Nekateri so vsem otrokom izbrali istega botra, nekateri so dali istega botra le nekaj otrokom, nekateri pa so vsakemu otroku izbrali svojega botra.

Slika 11: Oblačilo za krst staro okoli 80 let

(Vir: Gartner, A., 2021)

¹⁴ Miklavčič, M. (2021).

Slika 12: Krstni prtíček, s katerim so prekrili otroka, star okoli 100 let

(Vir: Gosak, C., 2021)

Slika 13: Oblačilo za krst staro okoli 100 let

(Vir: Gartner, P., 2021)

3. 3. 5 KAKO SO ROJEVALE ŽENSKE

Pri zastavljanju pete hipoteze me je vodilo besedilo, ki sem ga prebrala na spletu:

»Ženske so večinoma rojevale doma in ne v porodnišnici. Med porodom so ji na pomoč priskočile sosede in to je bilo to. Nobene prave strokovne zdravniške pomoči, kot jo poznamo danes. Nekoč je bilo rojevanje doma na kmetih nekaj čisto običajnega. Ženska je tik pred porodom še mesila testo za kruh ali molzla krave. Če je bila babica, ki so jo poklicali, da bi pomagala pri porodu, prosta, je prišla, drugače pa je nosečnica rodila sama.«¹⁵

Po analizi in obdelavi podatkov iz rojstne in krstne knjige lahko potrdim, da moja hipoteza drži. Od 749 porodov v desetletnem obdobju od 1899 do 1908 je bila samo petkrat pri porodu (0,67 %) ženskam nudena strokovna zdravniška pomoč zdravnika Gašperja Goriška, ki je služboval v sosednjem kraju Ruše. Predvidevam, da Selnica ob Dravi ni imela zdravnika. V vseh 5 primerih se je rodil mrtvoroden otrok.

Vsi porodi so potekali doma. Žene so imele na voljo bližnje sosede in ženske, ki so mogoče imele več izkušenj.

Največkrat se v rubriki Hebamme/babica pojavlja pomoč pri porodu gospe Treze Holcman, stanujoče v Selnici št. 22. Pomagala je kar pri 202 porodih, to je 26,9 % vseh porodov v obdobju od 1899 do 1908 (tabela 16).

Tabela 16: Pomoč Treze Holcman pri porodih v obdobju od 1899 do 1908

	ŠTEVILO PORODOV (POMOČ PRI PORODU)
1899	32
1900	26
1901	30
1902	26
1903	18
1904	18
1905	12
1906	18
1907	7
1908	15
skupaj	202

¹⁵ SAPAČ, B. (2016). Porod nekoč in danes . Univerza v Mariboru, Fakulteta za zdravstvene vede, str. 17–19.

»Edino razkošje, ki je bilo namenjeno izključno ženskam, je bila kura, iz katere se je skuhala krepčilna juha, ki jo je porodnica dobila takoj po porodu. In še to le zato, da bi jo juha hitro postavila na noge, da bi bila čim prej spet pripravljena za delo. Ob času poroda se je gospodar običajno umaknil v hlev. Porodnici je prišla na pomoč babica. Pred njo jo je pazila kakšna soseda. Kakšen bolj ozaveščen možak je celo sam stekel na vas po babico. Če se je pri porodu kaj zapletlo, so ženske umirale. Umrljivost je bila izredno velika. Otroci so pripovedovali, da je bilo najhuje, ko je mama rodila. Ko so bili majhni, so bili v hiši otroci skupaj z majhnimi telički in prašički. Drug drugega so greli, da jih ni zeblo ... Mama je po vsakem porodu ležala le nekaj dni. Potem jo je klicalo polje in delo. S seboj je prenašala pručko in na njej podojila, ko je otrok postal siten. Vsaka žena se je na porod sama pripravila, kakor je pač vedela in znala. Imele so po okoli dvanajst plenic in dve do tri majčke za dojenčka. Otroka so takoj, ko je prišel na svet, umili v škafu. Nesli so ga tudi k studencu in ga splaknili pod ledeno mrzlo vodo. Nekateri so takšno knajpanje celo preživeli. Pogosto so ženske, pa naj se še tako kruto sliši, zanosile že drugi mesec po porodu. Zgodilo se je, da nekatere zaradi pogostih rojstev niso imele menstruacije po deset ali več let. Običajno je veljalo, da so bile porodnice še tri mesece po rojstvu otroka nečiste. Prav tako si niso smele umiti las, ker bi se prehladile in umrle. Žal so bili nekateri možje preveč neučakani in so zahtevali svoje pravice prej, preden je bila žena znova pri močeh. Žlahta, sosedje in prijatelji so ob rojstvu otroka prinesli tako imenovano pogáčo, hleb kruha, lahko tudi steklenico vina.«¹⁶

3. 3. 6 KAJ NAM ŠE POVEDO ROJSTNE IN KRSTNE MATIČNE KNJIGE

Rojstne in krstne matične knjige nam povedo še veliko več. Pri pregledovanju desetletnega obdobja sem lahko prišla še do veliko novih zgodovinskih dejstev in tako opisala določene ugotovitve.

Po pregledu vseh desetih let in vseh 749 rojenih otrok sem lahko ugotovila še veliko zanimivih dejstev.

¹⁶ Miklavčič, M. (2021)

3. 3. 6. 1 VELIKE DRUŽINE

V župniji Selnica ob Dravi so živele številčne družine, kar lahko sklepam, saj se je nekaterim očetom v tem obdobju rodilo več otrok. Izpisala sem družine, ki se jim je v obravnavanem obdobju rodilo pet ali več otrok.

8 otrok:

Knavs Ludvik, stanujoč v Selnici 5, kolar. Poročen z Lizo roj. Vrečko.

Hirš Karl, stanujoč Selnica 84, kovač. Poročen z Ano roj. Hofman.

7 otrok:

Gašper Rumpf, Janžev vrh 78, posestnik. Poročen z Alojzijo roj. Flakus.

Urbas Blaž, Slemen 40, kmet. Poročen z Magdaleno roj. Hlade.

Ilgo Janez, Slemen 69, kmet. Poročen z Marijo roj. Šlavs.

6 otrok:

Helc Jakob, Selnica 16, posestnik. Poročen z Marijo roj. Partljič.

Kojzek Ivan, Selnica 58, kmet. Poročen z Marijo roj. Pavlič.

Pečovnik Franc, Selnica 60, kmet. Poročen z Marijo roj. Grušovnik.

Sernko Anton, Valc 60, kmet. Poročen z Marijo roj. Verhovnik

Grušovnik Anton, Valc 58, kmet. Poročen z Ivano roj. Verhovnik.

Šantl Jožef, Valc 71, kmet. Poročen z Elizabeto roj. Seifried.

Ivan Lorbek, Janžev vrh 10, kmet. Poročen z Rozalijo roj. Dežman.

Burja Karl, Janžev vrh 93, kovač. Poročen z Ivano roj. Forstner.

Verdonik Jožef, Slemen 6, posestnik. Poročen z Ivano roj. Rumpf.

Drozg Jožef, Slemen 80, mlinar. Poročen z Ano roj. Flakus.

5 otrok:

Doppler Anton, Selnica 1, mesar. Poročen z Francisko roj. Kavbe.

Šiker Franc, Selnica 32, kmet. Poročen s Francisko roj. Kavbe.

Tomaž Verhovnik, Valc 8 kmet. Poročen z Nežo roj. Seršen.

Seifrid Jakob, Janžev vrh 69, posestnik. Poročen z Josefo roj. Koprivnik.

Robnik Franc, Janžev vrh 29, posestnik. Poročen z Marijo roj. Punglerl.

Šantl Gregor, Slemen 10, kmet. Poročen z Nežo roj. Rožič.

3. 3. 6. 2 VELIK DELEŽ KMEČKEGA PREBIVALSTVA

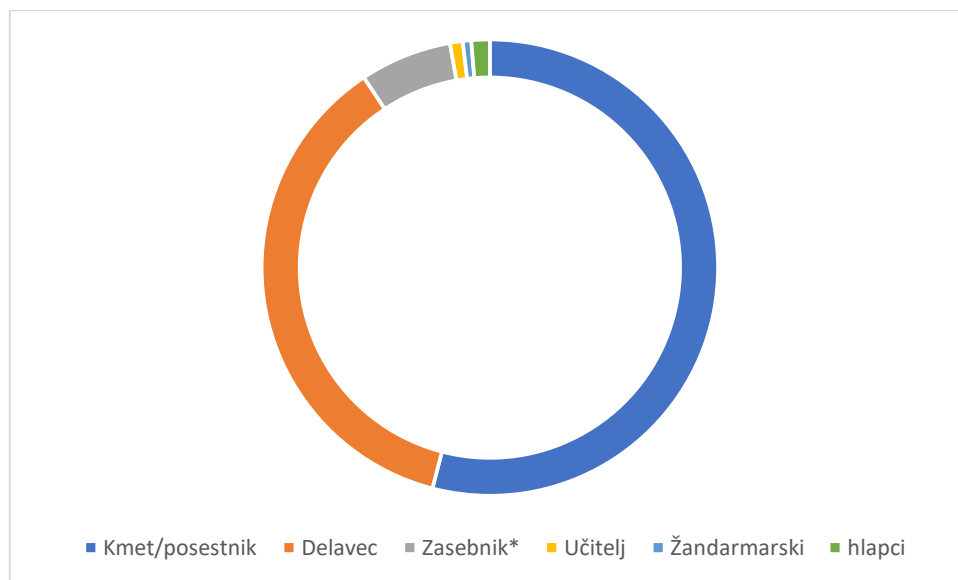
Po natančni analizi z upoštevanjem, da je posamezen oče zapisan v obravnavanem obdobju večkrat (zaradi rojstev več otrok), sem naštela 306 poklicev očetov. Poklice očetov sem strnila v tabelo 17. Poklice sem razvrstila v naslednje kategorije:

- kmet/posestnik,
- delavec,
- zasebnik,
- učitelj,
- žandarmarski stražnik/stražmojster,
- hlapec.

Tabela 17: Poklici očetov rojenih otrok v obdobju od 1899 do 1908

	Kmet/posestnik	Delavec	Zaseb- nik*	Uči- telj	Žandarmar- ski stražnik	hlapci	skupaj
Župnija Selnica ob Dravi	165	112	20	3	2	4	306
delež	54	36,6	6,5	0,9	0,6	1,3	100

*zasebniki; stanovalci, ki so kot glavni poklic navedli, da so zasebniki in zasebnice (Private). Dr. Studen pojasnjuje, da nas ti nazivi spravljajo v zadrego, saj se ob tej precej nejasni navedbi neprestano zastavlja vprašanje, kaj oz. kakšen poklic se skriva pod to problematično besedo. Navedba zasebnik ali zasebnica je po vsej verjetnosti begala tudi naše predhodnike, takratne obdelovalce podatkov statističnega materiala. ¹⁷

Grafikon 13: Poklici očetov rojenih otrok v obdobju od 1899 do 1908

Od 306 poklicev, tako rekoč aktivnega prebivalstva – očetov, je bilo kar 165 očetov kmečkega stanu, kar predstavlja 54% delež vseh poklicev.

¹⁷ PACEK, K. (2017). Ko spregovorijo matične knjige, Krško, str.35.

112 očetov je bilo zapisanih kot delavec, kar predstavlja 36,6 % vseh poklicev. Pri nekaterih poklicih ni bil posebej zapisan. Se pa pojavljajo v rojstnih in krstnih knjigah naslednji poklici:

- omenjeni 1-krat: drvar, tesar, železniški čuvaj, želar, mizar, pflegevater, plavžar, natakar, majer, ekonom,
- omenjeni 2-krat: mesar, žagar, mlinar, trgovec,
- omenjeni 3-krat: kovač, zidar, viničar, krojač, majer, čevljar, pilar, pek.

Kot posebno rubriko sem zapisala učitelje: 2-krat učitelj in 1-krat nadučitelj, ter rubriko 2-krat žandarmarski stražnik/stražmojster.

Čeprav je bila Župnija Selnica ob Dravi izrazito podeželsko okolje, se že kažejo zametki delavskega razreda.

3. 3. 6. 3 HIŠNA IMENA

Hiršovo, še danes se je ohranilo ime »pri Hiršu«.

Hirš Karl, stanujoč Selnica 84, je imel v Selnici kovačijo, poročen je bil z Ano, roj. Hofman. V obravnavanem obdobju se jima je rodilo 8 otrok: Dragodin, 2. 10. 1895; Franc, 26. 9. 1898; Srečko Feliks, 8. 5. 1900; Ludvik, 23. 8. 1901 (umrl 5. 9. 1901); Margaretha, 2. 10. 1904; Ana, 8. 7. 1904; Otmar, 21. 11. 1905; Maksimiljan, 10. 9. 1908.

Starejši sin Dragodin (Karl) se je poročil z Ivano (roj. Živko). V Selnico se je priselila iz Hoč ali Rač. Starejši sin ni prevzel kovaške obrti, saj je služboval kot orožnik. Ivana in Karl sta imela tri otroke. Hčerka ji je umrla zelo mlada zaradi epilepsije, oba sinova pa med vojno.¹⁸

¹⁸ Vršnik, M. (2021)

Slika 14: Kovačija Karla Hirša v Selnici ob Dravi, leta 1905.

(Vir: Vršnik, M., 2021)

Slika 15: Hirševo - danes 2021

(Vir: Mori, M., 2021)

Slika 16: Poročna slika Dragodina Hirša in Ivane (roj. Živko)

(Vir: Maruša Vršnik, 2021)

Dopplerjevo, pri Doplerju/Toplerju

Doppler Anton, stanujoč Selnica 1, mesar, poročen s Francisko, roj. Kavbe. V obravnavanem obdobju se jima je rodilo 5 otrok.

V središču Selnice sta imela mesarijo. Po pripovedovanju mojega dedka je bila dolgo časa kasneje v njej znana vaška gostilna (pri Toplerju), danes je v privatni lastnini.

Slika 17: Hiša Doppler Antona - Mesarija iz leta 1908, Selnica ob Dravi

(Vir: Breznik, S., 2021)

Slika 18: Dopplerjevo - danes

(Vir: Mori, M., 2021)

Jagričevo

Ferdinand Jagrič, stanujoč Selnica 8, trgovec, poročen z Katarino, roj. Gartner. V obravnavanem obdobju so se jima rodili trije otroci.

Slika 19: Trgovina Ferdinanda Jagricha v Selnici ob Dravi iz leta 1901

(Vir: <https://gams.uni-graz.at/o:polos.2488>, pridobljeno, 15. 2. 2021)

Slika 20: Jagričevo - danes

(Vir: Mori, M., 2021)

Pintarjevo

Pinter Ludvik, stanujoč Selnica 80, poročen s Klavdino, roj. Gavbe. V obravnavanem obdobju sta se jima rodila dva otroka.

Po pripovedovanju dedka je bila v tej stavbi trgovina v lasti gospoda Pinterja še po 2. svetovni vojni. Trgovino je namreč po smrti očeta Ludvika prevzel sin Ludvik mlajši, ki pa se je smrtno ponesrečil z avtomobilom na poti s Svetega Duha v Selnico. Kasneje je bila trgovina v tej stavbi še naprej. Danes zgradba propada.

Slika 21: Pintarjeva hiša, leto 1928

(Vir: <https://www.emo-muzej.si/sl/digitalne-zbirke/lokacije/selnica-ob-dravi>, pridobljeno, 29. 4. 2021)

Slika 22: Pintarjeva hiša – danes

(Vir: Mori, M., 2021)

Žunkova pekarna

Pekarna Jožefa Žunka v središču Selnice ob Dravi, natančneje Selnici 17, poročen z Antonijo, roj. Porta. V obravnavanem obdobju so se jima rodili trije otroci. Danes je v isti stavbi vaška kavarna.

Vidna je tudi mesarija Doppler.

Slika 23: Selnica ob Dravi okoli leta 1920.

(Vir: Žunko V., 2021)

Slika 24: Žunkotovo - danes

(Vir: Mori, M., 2021)

3. 3. 6. 4 ŠOLA V TEM ČASU

V Selnici ob Dravi je bila leta 1901 zgrajena nova šolska stavba, katere otvoritev in blagoslovitev je bila 10. novembra 1901. Največ zaslug za ta zgodovinski dogodek so imeli župnik Gregor Hrastel, nadučitelj Karl Kotnik, načelnik šolskega sveta Martin Hernah, načelnik okrajnega šolskega sveta G. Sernec in župan Sebastijan Bossnitz.

Šola je imela naziv Štirirazredna mešana ljudska šola v Selnici. V razredih je bilo tudi do šestdeset učencev, poučevali so večinoma učitelji. Šola je bila mešana, torej so vanjo hodili dečki in deklice. Ocenjevali so: vedenje, marljivost, napredek, zunanja oblika pisnih nalog.¹⁹

Slika 25: Štirirazredna mešana ljudska šola iz leta 1901

(Vir: Kronika, Zbornik ob 900-letnici kraja, 2021)

Slika 26: Nekoč šola - danes občinska zgradba

(Vir: Mori, M., 2021)

¹⁹ Selnica ob Dravi: zbornik ob 900-letnici kraja. (1993). Selnica ob Dravi: Krajevna skupnost, str. 155–156.

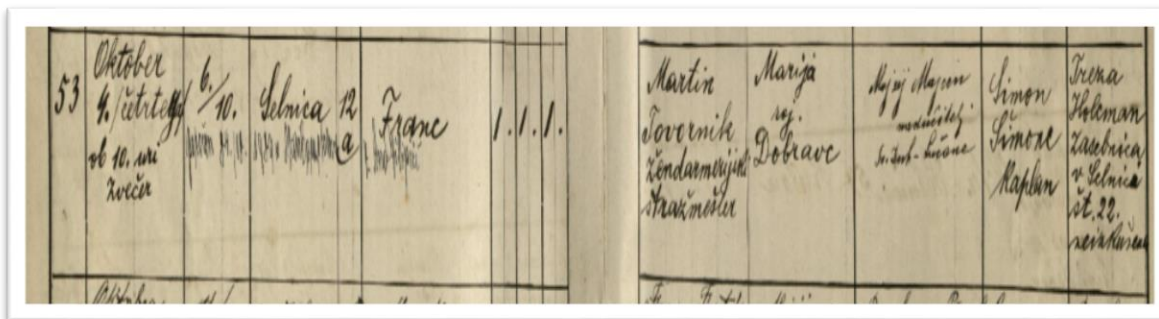
V rojstnih in krstnih matičnih knjigah sem našla tri učitelje stanujoče v Selnici, ki so poučevali na šoli.

Kotnik Karl, nadučitelj, stanujoč Selnica 19, poročen z Rozalijo, roj. Čepe.

Kotnik Jožef, učitelj, stanujoč Selnica 15, poročen z Marijo, roj. Turnšek.

Hernaus Jožef, učitelj, stanujoč Selnica 7, poročen z Matildo, roj. Melin.

3. 3. 6. 5 V SELNICI ROJEN GLEDALIŠKI IGRALEC

Slika 27: Zaznamek rojstva: Franjo Tovornik: rojen v Selnici ob Dravi, kasneje igralec v mariborskem gledališču

(Vir: <https://data.maticula-online.eu/sl/slovenia/maribor/selnica-ob-dravi/02430/?pg=285>, pridobljeno, 2. 3. 2021)

V Selnici 12 je živel Martin Tovornik, žandarmarijski (orožniški) stražmojster, poročen z Marijo, roj. Dobravec. 4. oktobra 1907 se jima rodi prvi sin Franc (Franjo).

Franjo Tovornik je obiskoval osnovno šolo v rojstnem kraju, kasneje je šolanje nadaljeval v Mariboru. Franjo Tovornik je bil nadarjen gledališki umetnik, deloval je v mariborskem gledališču. Veliko bolj poznan je njegov brat Arnold Tovornik, rojen 13. marca 1916, prav tako v Selnici. Franjo je zaradi prirojene bolezni umrl, star komaj 27 let.

Slika 28: Poročna slika Martina in Marije Tovornik

(Vir: Rezman, Arnold Tovornik, 2021)

3. 3. 6. 6 ROJSTVO DVOJČKOV IN TROJČKOV

V obravnavanem obdobju so se 6-krat rodili dvojčki.

Leta 1899 sta se kmetu Janezu Podlogerju z Janževega vrha 41, poročenega z Jožefo, roj. Havžir, rodila mali Gregor, ki je umrl še isti dan in je bil krščen v sili, in Jožef, ki je umrl naslednji dan in je bil krščen od duhovnika.

Leta 1903 sta se kovaču Karlu Burja z Janževega vrha 93 in njegovi ženi Ivani, roj. Forštner, rodila dvojčka Adelbert in Marko.

Leta 1904 sta se kmetu Alešu Šantlu z Valca 26 in njegovi ženi Jožefi, roj. Pak, rodila dvojčka, ki sta umrla v sedmem mesecu starosti.

Leta 1905 sta se delavcu Juriju Pliberšek z Janževega vrha 31 in njegovi ženi Jožefi, roj. Pečevnik, rodili dvojčici. Ena izmed deklic je bila mrtvorojena, deklica Marija pa je umrla stara komaj devet mesecev.

Leta 1907 so se dvakrat rodili dvojčki. Julija sta se zakoncema Razgoršek z Janževega vrha 59 rodila Jakob in Marjetka. Decembra pa sta se Ignaciju Namestniku in Mariji, roj. Žavcer, rodila Alojzij in Franc, ki sta umrla še isti mesec.

Leta 1901 so se krojaču Jakobu Čaplo in Lizi, roj. Pajtler, s Slemenca 76 rodili trojčki: Franc, Anton in Pavl. Anton je umrl še isti dan, ostala dva pa drugi dan po rojstvu.

3. 3. 6. 7 GASILSKO DRUŠTVO

Davnega leta 1903 je v zimskem času, natančneje 3. novembra, prvič v Selnici ob Dravi zatrobil gasilski rog in ustanovljena je bila prva gasilska četa – požarna bramba. Na čelu le-te je bil takratni veletrgovec in posestnik, načelnik Viktor Jagrič, ki je sodeloval z vodjo plezalcev Karlom Hiršem, strojnikom Martinom Hernahom ter adjutantom Antonom Doplerjem. Soustanovitelj Nikolaj Kotolenko se je s predanostjo pridružil drugim ustanovnim članom: Jakobu Hölzlu, Antonu Kaubeju, Martinu Javerniku, Jožefu Kranjcu, Blažu Vanosu, Francu Renatu in Augustu Krebsu.

Z lastnimi sredstvi so si leta 1904 kupili preprosto ročno brizgalko 'kuelšprico', nameščeno na preprost dvoetažni samotežni voziček. Ob požaru leta 1907, kjer je v eni uri zagorelo šest objektov, pa so selniški gasilci spoznali, da se morajo bolje opremiti, in tako so leta 1908 nabavili prvo brizgalko na ročni pogon, ki so jo vlekli konji.²⁰

Slika ob otvoritvi prvega gasilskega doma v Selnici, današnje Kolaričevo pri občini.
Stojijo od desne proti levi: Anton DOPLER, Martin HERNAH, Ferdinand JAGRIČ, Jakob HELCEL, Karel HIRS.
V zadnji vrsti od leve proti desni: Jože KRANJC, Anton KAUBE, peti z leve v zadnji vrsti je Ivan RENAT.

Slika 29: Prvi gasilski dom v Selnici

(Vir: <https://www.pgdselnica.com/>, 2021)

²⁰ Zgodovina PGD Selnica ob Dravi, 2021

4 ZAKLJUČEK

Z ustvarjanjem raziskovalne naloge sem spoznala pomen in vrednost raziskovalnega dela. Seznanila sem se z rojstnimi in krstnimi matičnimi knjigami, izpisovala podatke, se naučila statistično obdelovati podatke ter jih grafično prikazati, predvsem pa sem se naučila vztrajnosti.

Samo izpisovanje ogromne količine številskih podatkov se mi sprva ni zdelo raziskovalno delo. Ko pa sem te podatke zbrala v tabele, statistično obdelala in prikazala z grafikoni, sem ugotovila, da nam raziskovanje rojstnih in krstnih matičnih knjig veliko pove o posameznem obdobju.

Ko sem brskala po literaturi sem o zgodovini Selnice ob Dravi za obravnavano obdobje izvedela le malo podatkov. Z raziskovanjem ogromne količine podatkov iz rojstnih in krstnih matičnih knjig pa sem spoznala nekatere ključne družbene, socialne in kulturne značilnosti mojega kraja v obravnavanem obdobju.

Ko sem prišla do posameznih ugotovitev, me je raziskovanje še bolj vzpodbudilo k iskanju starih fotografij, k iskanju odgovorov na moja vprašanja, ki so se mi kar porajala eno za drugim. Kaj pa če raziščem še to in to? Še in še so se mi odpirala nova in nova področja raziskovanja.

Tako sem svoje raziskovalno delo z analizo in sintezo podatkov iz rojstnih in krstnih matičnih knjig nadgradila še z iskanjem starih fotografij, razgovori, s fotografiranjem na terenu, intervjujem in iskanjem različnih virov pri selniških starejših prebivalcih. Opravila sem tudi intervju s slovensko pisateljico Mileno Miklavčič, "ljubiteljsko raziskovalko intimne preteklosti", ki je svoje raziskave zbrala v trilogiji Ogenj, rit in kače niso za igrače. Veliko informacij sem izvedela po pripovedovanju mojega dedka Janka. Milena Miklavčič mi je dala splošne informacije za celoten slovenski prostor, medtem ko sem od dedka izvedela informacije lokalnega značaja. Velikih razlik nisem ugotovila.

V raziskovalni nalogi sem raziskovala rojstne in krstne matične knjige župnije Selnica ob Dravi v obdobju od 1899 do 1908. Zastavila sem si pet hipotez, od katerih sem dve potrdila in dve ovrгла. Eno hipotezo sem delno potrdila in delno ovrгла.

Priznati moram, da so me nekatere ugotovitve kar malo presenetile in se niso ujemale z mojimi predvidevanji. Najbolj me je prizadelo dejstvo, da je pri rojstvu ali v prvem letu življenja umrlo toliko otrok. Z raziskovalno nalogo sem raziskala vzroke čemu tako. Spoznala sem, da je bila higiena in zdravniška oziroma babiška pomoč pomanjkljiva.

Z raziskovalnim delom sem ugotovila, da je število rojstev nihalo med poletnimi, pomladnimi, zimskimi in jesenskimi meseci in da se je največ otrok rodilo prav v mesecu marcu, aprilu in maju. Po opravljenem intervjuju in po pripovedovanju dedka sem spoznala vzroke, zakaj je bilo v določenih mesecih leta več otrok.

Pestrost imen ni bila tako velika kot danes in moje predvidevanje, da je bilo največ ženskih imen Marija, se je izkazalo za pravilno. Presenetilo me je, da je bila pestrost pri fantovskih imenih veliko večja.

Zadovoljna sem bila z ugotovitvijo, da nezakonskih otrok niso poimenovali drugače kot zakonske in da so ob krstu prejeli podobna imena kot otroci rojeni obema staršema.

Na vero ljudi in moč krsta kaže velik delež krščenih otrok takoj po rojstvu, saj so se starši zaradi velike smrtnosti otrok bali, da bi njihov otrok umrl nekrščen. Zato so želeli starši otroke krstiti čimprej.

Presenetilo me je dejstvo, da ženske pri porodih niso bile deležne strokovne pomoči in da je bila pomoč zdravnika samo v petih primerih od 749 rojstev. Ugotovila sem, da Selnica sploh ni imela svojega zdravnika.

Po končanem delu s sintezo in analizo podatkov iz rojstnih in krstnih matičnih knjig in z dejanskimi rezultati hipotez so se mi odpirala nova vprašanja.

Moje raziskovanje se je nadaljevalo. Zanimale so me velike družine. Ko sem si izpisala vsa rojstva pri posameznih starših, sem ugotovila, da so bile družine res številčne.

Poklici očetov so me kar vabili, da jih raziščem. Tako sem si naredila izpis poklicev očetov in prišla do ugotovitve, da je bil delež kmečkega prebivalstva v Selnici večji od polovice.

Dodatno pa me je navdušil za nadgradnjo raziskovalne še dedek, ki mi je povedal nekaj starih hišnih imen za določene stavbe v Selnici. Le-ta imena sem zasledila tudi med raziskovanjem rojstnih in krstnih matičnih knjig. Tako sem opisala nekaj značilnih hišnih imen v Selnici. Poiskala sem stare fotografije, z njihovim iskanjem sem imela kar nekaj težav. Obiskala sem več različnih ljudi, da sem prišla do njih. Omenjene stavbe sem fotografirala v današnjem času.

Svoje raziskovanje sem strnila v zgodovinski, etnološki in demografski obravnavi oz. raziskovalni nalogi za obdobje od 1899 do 1908 na podlagi kvantitativnih in kvalitativnih metod. Tako sem dobila pogled na celoten način življenja prebivalcev župnije Selnica ob Dravi. S kvalitativno metodo (intervju, pogovori z ljudmi, delo na terenu) sem nadgradila kvantitativno metodo (statistične rezultate). V moji raziskovalni nalogi se metodi v bistvu dopolnjujeta. S kvantitativno metodo sem prišla do pomembnih števil, ki so mi koristile pri proučevanju nekaterih

spoznanj vezanih na raziskovalno nalogo (krstna imena otrok, število mrtvorojenih otrok, število nezakonskih otrok, število umrlih otrok do prvega leta življenja, zdravniška pomoč pri porodih, število rojstev po mesecih).

Upam, da bo moje delo tudi spodbuda za mlade raziskovalce. Raziskovalno nalogo je namreč mogoče še vsebinsko in časovno razširiti. Vsebinsko bi lahko obravnavali še nekatere druge podatke iz matičnih knjig in v raziskavo vključili kakšne druge vire. Časovno pa bi lahko raziskovanje razširili na celotno obdobje, ki ga popisujejo ohranjene matične knjige za župnijo Selnica ob Dravi.

Z raziskovalno nalogo sem z vztrajnim delom prispevala k boljšemu poznavanju socialne zgodovine domačega kraja, njegove družbene strukture in na njej temelječih medsebojnih odnosih.

5 VIRI IN LITERATURA

Hozjan, A. in Geršak K. (1999). Vodnik po matičnih knjigah Škofijskega arhiva Maribor. Maribor: Škofijski arhiv Maribor.

Pacek, K. (2017). Ko spregovorijo matične knjige : družbena zgodovina mesta Krško med letoma 1850 in 1918 v luči rojstnih matičnih knjig. Krško: Kulturni dom.

Rezman, V.(2020). Arnold Tovornik. Selnica ob Dravi: Javni zavod Center Arnolda Tovornika.

Rožman I. (2004): Peč se je podrla. Kultura rojstva na slovenskem podeželju v 20. stoletju. Ljubljana: Slovensko etnološko društvo.

Selnica ob Dravi: zbornik ob 900-letnici kraja (1993). Selnica ob Dravi: Krajevna skupnost.

Umek, E.(1972). Nastanek in razvoj matičnih knjig, Vodnik po matičnih knjigah za območje SR Slovenije, I. knjiga. Ljubljana: Skupnost arhivov Slovenije.

Bojc, S. (2015). Za nezakonske: Pankracij, Servacij, Radegunda in Suzana. Pridobljeno 27. 2. 2021, iz <http://www.delo.si/prosti-cas/zanimivosti/za-nezakonske-pankracij-servacij-radegunda-in-suzana.html>.

Božnik A. in drugi. (1994). Ljudsko izročilo ob kmečkem delu. Pridobljeno 28. 4. 2021, iz <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/4200604038.pdf>.

Gabrovec, A. (2018). Slovenske ljudske navade ob rojstvu. Slovenec. Pridobljeno 29. 4. 2021, iz <https://www.slovenec.org/2018/01/17/slovenske-ljudske-navade-ob-rojstvu/> .

Piškuric, J. (2002). Prebivalstvo na Ižanskem skozi matične knjige. Kronika. Ljubljana. Letnik 50, številka 1, str. 1-16. Pridobljeno 2. 2. 2021, iz <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-82BT7NBD>.

Rojstna in krstna knjiga župnije Selnica ob Dravi 1888-1908, str. 154–301. Pridobljeno 10. 1. 2021, iz <https://data.matricula-online.eu/sl/slovenia/maribor/selnica-ob-dravi/02430/?pg=1>.

Sapač, B, (2016): Porod nekoč in danes. Pridobljeno 12. 3. 2021, iz <https://dk.um.si/Dokument.php?id=87586>.

Usar, P., Pušnik, N., Ozvald, U. (1994). Kaj vpliva na izbiro imen v našem kraju. Lovrenc na Pohorju. Pridobljeno 21.1. 2021, iz https://www.kamra.si/images/mmelementi/dokumenti/2152_090002.pdf.

Zgodovina PGD Selnica ob Dravi. Pridobljeno 29. 4. 2021, iz <https://www.pgdselnica.com/> .

MIKLAVČIČ, M. (2021). Intervju. Dopisovanje po e-pošti, 30. 4. 2021.

Ustna vira

Marija Vršnik, april 2021.

Janko Jesenek, ves čas nastajanja naloge od decembra 2020 do maja 2021.

PRILOGA

Intervju z ga. Mileno Miklavčič , "ljubiteljsko raziskovalko intimne preteklosti", ki je svoje raziskave zbrala v trilogiji Ogenj, rit in kače niso za igrače.

V eni izmed hipotez sem raziskovala, v katerih mesecih leta se je v obravnavanem obdobju rodilo največ otrok. Ugotovila sem, da se je največ otrok v obravnavanem obdobju rodilo v pomladnih mesecih (marec, april, maj), izstopa mesec marec, sledijo zimski meseci (december, januar, februar), poletni in nato jesenski meseci.

Zanima me vaše mnenje, ali velja ta podatek na splošno za celoten slovenski prostor in zakaj tako?

Kdaj so bili včasih kmečki prazniki, večje veselice, kdaj so imeli ob zaključku napornih kmečkih del kakšne likofe, pa potem prištej devet mesecev. V takšnih dneh, ko so popile kakšen kozarček tudi ženske, je strah pred nosečnostjo vsaj za nekaj časa izginil.

V času, ki sem ga raziskovala (1900–1960), so se ženske najbolj bale zanositve. Kljub pomanjkanju informacij so vedele, da morajo biti previdne. Vsaka nosečnost jim je – tako so menili – za kakšno leto skrajšala življenje. Mnoge so že zelo zgodaj izgubile zobe, zredčili so se jim lasje, maternica se jim je povесila, prsi tudi, mehur ni več držal vode. Nosečnost pred poroko je pomenila sramoto, ki se je neizbrisno prilepila na vso družino, ne le na žensko, ki se je pregrešila. Edina kontracepcija, ki je pri ženskah prišla v poštev, je bila vzdržnost. Strah pred nosečnostjo je bil v njih globoko zasidran. Svoje pa je naredila tudi vzgoja, ki je tudi zato, da dekleta ne bi popustile sladkim besedam, okoli spolnosti napletla veliko grdih zgodb, ki so predstavam o združitvi moškega in ženske dodale veliko mero studa. Zato je bilo med dekleti, ki so kaj dale nase, zelo malo ali skoraj nič spodrseljajev pred poroko.

Kako so izbirali otrokom krstna imena, kdo jih je izbral in kateri dejavnik je prevladoval pri izbiri imena?

Imena so praviloma izbirali glede na svetnika, ki je na dan otrokovega rojstva godoval. Prvorojenci pa so praviloma podedovali krstno ime svojega očeta oziroma starega očeta. Še zanimivost: pred drugo svetovno vojno je bila umrljivost med novorojenčki zelo visoka. Nič nenavadnega ni bilo, če so, denimo, z imenom Janez toliko časa krstili novorojenčke, dokler eden od njih ni ostal pri življenju.

Če je imela fara gospodovalnega župnika, se je lahko zgodilo, da je pri izbiri otrokovega imena na koncu obveljala njegova.

Ker je bila izbira imen zelo skopa, so bile v veljavi izpeljanke.

Najbolj pogosto ime Marija: Manca, Manica, Mancika, Manča, Manja, Manjula, Mankica, Mara, Mari, Marijana, Marica, Mariča, Marička, Marinka, Marja, Marlina, Marlenka, Mica, Marina, Marinka, Marjana, Maruša, Maruška, Meri, Merica, Maša, Mici, Micika, Micka, Mija, Mimi, Mimica, Mimka, Mimika, Mirjam, Mojca.

Naši predniki so imeli na voljo le prgišče imen za otroke (Janez, Franc, Ivan, Anton, Matevž, Matija, Jakob, Janko, Pavel ...). Zaradi velike umrljivosti se je dogajalo, da se je zakoncema rodilo na primer tudi po več Janezov, preden je pri življenju ostal eden.

Kaj bi mi lahko povedali o življenju nezakonskih otrok, kako jih je obravnavala okolica in še mogoče kakšno zanimivost. Ugotovila sem, da se je največ nezakonskih otrok rodilo prav samskim deklam, ki so služile na določenih kmetijah. Kakšna zanimivost? Kaj se je zgodilo, če se je nezakonski otrok rodil hčeri bogatega kmeta?

Veliko zlo so bili splavi, ki jih ni bilo malo. Po pričevanju zdravnice – porodničarke in ginekologinje, se je še v 60 letih zgodilo, da je iz nožnice ženske, ki so jo urgentno pripeljali v bolnišnico, potegnili koren, kakšno drugo korenino, lasno sponko. Ne sicer pogosto, zgodilo pa se je. Najhujša posledica doma narejenih splavov – poleg smrti zaradi sepse – je bila neplodnost. Za deklet, ki so služile na večjih kmetijah in so zanosile z gospodarjem ali domačimi sinovi, je na splošno veljalo, da se niso zatekale k splavu. Marsikatera je namreč upala, da bo z rojstvom otroka dobila pri hiši več pravic, toda ti upi so se prej kot ne izkazali za jalove. Kljub temu pa je bilo med njimi, vsaj po pripovedovanju, razmeroma veliko splavov. Skoraj v vsaki vasi je bila kakšna ženska, ki je za dober denar opravljala umazano delo. Niso se bale ne Boga ne hudiča, strah jih je bilo edino orožnika, ki bi prišel ponje, če bi žensko poslale v smrt. Ker so bili včasih ljudje zelo verni, so ženske segle po splavu res le v skrajni sili. Starši so svoje hčere, če so finančno zmogli, pošiljali daleč stran od doma, kjer so počakale na rojstvo ali pri nunah, sorodnikih ali kakšnih tetah. Molk o grehu je bil zmeraj preplačan, pa še se je zgodilo, da je resnica prej ali slej prišla naokoli. Bilo bi krivično, če ne bi omenila, da je malodane vsaka vaška skupnost (fara), poskrbela, da nezakonski otroci niso umrli od lakote. Zelo zgodaj, največkrat že pri petih letih, so postali pestrne in pastirčki. Nekateri pripovedovalci so trdili, da župniki še po prvi svetovni vojni niso hoteli krstiti nezakonskih otrok. Vendar pa sem pri vseh duhovnikih, ki sem jih poklicala, dobila odgovor, da se to praktično ni nikoli zgodilo.

Krst. Kdaj so nesli otroke h krstu? Kakšne so bile navade ob krstu? Kdo so bili botri? Kakšno darilo so prejeli otroci ob krstu?

Otroke so nesli h krstu takoj po porodu. Za to so imeli dober razlog, saj je bila umrljivost med dojenčki zelo visoka, nihče pa ni hotel, da bi dojenček umrl brez zakramenta. H krstu so jih po navadi odnesle kar botri. Če pa je bila skrajna sila, je babica otroka lahko krstila tudi sama in je bil zakrament veljavno podeljen. Da so bolehní otroci preživeli nežna otroška leta, je bil že pravi čudež. Starši so se po navadi ravnali po reku: »Če je močn, bo preživu, če je švoh, je pa itak bulš, da ga pobere!« Veliko otrok se je v mrzli cerkvi prehladilo, saj so bili včasih zaviti le v kakšen suknjič, za krst so si tudi izposodili posebna obredna oblačila. Med krstom so deklicam položili na prsi rožnate prtičke, dečkom pa modre. Otrok je bil med krstom v celoti pokrit, videl se je samo obrazek. Verjeli so tudi, da če bo med krstom jokal, da bo dolgo živel. Krstni boter je spremljal svojega krščenca vse življenje. Za vsak god pa mu je prinesel tudi simbolično darilo. Ob krstu mu je podaril Sveto pismo, svečo, hlebec kruha. Krstni botri so bili ali sosedje ali bližnji sorodniki. Morali so biti zgledni in spoštovani. Krstni boter je, če se je staršem kaj zgodilo, prevzel tudi skrb za otroka. Nezakonskim otrokom so bili za botra kar mežnarji, a brez obveznosti.

Glede pomoči pri porodu. Kdo je pomagal ženskam pri porodih, kakšne so bile navade? Navedite kakšno zanimivost.

Edino razkošje, ki je bilo namenjeno izključno ženskam, je bila kura, iz katere se je skuhala krepčilna juha, ki jo je porodnica dobila takoj po porodu. In še to le zato, da bi jo juha hitro postavila na noge, da bi bila čim prej spet pripravljena za delo. Ob času poroda se je gospodar običajno umaknil v hlev. Porodnici je prišla na pomoč babica. Pred njo jo je pazila kakšna sosedka. Kakšen bolj ozaveščen možak je celo sam stekel na vas po babico. Če se je pri porodu kaj zapletlo, so ženske umirale. Umrlijivost je bila izredno velika. Otroci so pripovedovali, da je bilo najhuje, ko je mama rodila. Ko so bili majhni, so bili v hiši otroci skupaj z majhnimi telički in prašički. Drug drugega so greli, da jih ni zeblo ... Mama je po vsakem porodu ležala le nekaj dni. Potem jo je klicalo polje in delo. S seboj je prenašala pručko in na njej podojila, ko je otrok postal siten. Vsaka žena se je na porod sama pripravila, kakor je pač vedela in znala. Imele so po okoli dvanajst pleníc in dve do tri majčke za dojenčka. Otroka so takoj, ko je prišel na svet, umili v škafu. Nesli so ga tudi k studencu in ga splaknili pod ledeno mrzlo vodo. Ne-

kateri so takšno knajpanje celo preživeli. Pogosto so ženske, pa naj se še tako kruto sliši, zanosile že drugi mesec po porodu. Zgodilo se je, da nekatere zaradi pogostih rojstev niso imele menstruacije po deset ali več let. Običajno je veljalo, da so bile porodnice še tri mesece po rojstvu otroka nečiste. Prav tako si niso smele umiti las, ker bi se prehladile in umrle. Žal so bili nekateri možje preveč neučakani in so zahtevali svoje pravice prej, preden je bila žena znova pri močeh. Žlahta, sosedje in prijatelji so ob rojstvu otroka prinesli tako imenovano pogáčo, hleb kruha, lahko tudi steklenico vina.«

Hvala za sodelovanje.